

СРПСКИ НАРОД

„Дас Рајх“ о претседнику Српске владе генералу Милану Ђ. Недићу

Берлин, 2 јула. — Данашњи „Дас Рајх“ доноси на првој страници заједно са сликом генерала Недића следећи чланак:

«Зар је случајно да су у оним европским земљама, које су водиле противнемачку политику, баш војници били ти, који су захтевали да се пође путем споразумевања са Рајхом? Просто и кристално јасно гледање једног ветерана није ли у сломљеној Француској проузроковало одвраћање од непријатеља Европе? У Србији се — ступањем бившег министра војске Милана Ђ. Недића на чело земље — одиграо у суштини сличан процес, иако под сасвим другим околностима и у словима.

Генерал Недић примио се мисије да после потпуног политичког и војног слома Југославије постане упориште за окупљање српских снага, које ће створити државни покрет, задојен европским духом. Код ове његове одлуке вероватно да сасвим политичке концепције нису играле толику улогу, колико један војнички принцип, а тај принцип заповеда да официр никада ниуком случају не сме напустити своју земљу и свој народ, а нарочито не онда, ако се Отаџбина налази пред хаосом.

Генерал Недић не спада међу официре, који бекством преко границе обезбеђују своје личне позиције, док се сопствени народ препушта страдању. Генерал Недић који своје људство не оставља на цедилу, ни онда ако је војска доживела пораз, оцењује своје пријатеље и непријатеље не кроз политичку призму већ према њиховом војничком држављу. Зато је исто тако људски разумљиво, колико је политички мудро што један генерал као што је Милан Недић показује своме народу бољу будућност у сарадњи са војничком немачком нацијом.

Милан Недић јесте снажна и достојанствена појава са јасним цртама лица и тамним очима. Он је дете Шумадије, што би се немачки рекло Валдланд. Преко своје мајке крвљу је везан за српски кнежевски род од Зеока, који је средином прошлог столећа одиграо значајну улогу у ослободилачкој борби против Турака.

Генерал Недић учио је у Крагујевцу, па је затим прешао у Војну академију. У двадесетој години постао је потпоручник, а седам година доцније прелази у генералштабну службу. Као млад мајор он је официр ордонанс Краља Петра Првога. У Балканским ратовима био је најпре ко-

мандант пук, па затим вршећи дин у земљи, живећи неколико организационе послове ступио је у Врховну команду српске војске. У таквом својству служио је и за време Светског рата. 1919 године поново је прешао у трупу, као командант дивизије. 1935 године постао је шеф Генералштаба и члан Ратног савета. Као професор Војне академије предавао је стратегију и историју ратова. Написао је велики број студија из ратних вештина, судељујући у великим мери у образовању најмлађих нараштаја виших официра југословенске војске.

Пре избијања садања рата као министар војске морао је водити тешку борбу са групом официра и политичара, који су захтевали ангажовање Југославије у рат на енглеској страни. Недић је тражио чување неутралности, оправдавајући свој став војним аргументима, пошто је добро познавао ударну снагу немачке армије. Када није могао да убеди ондашње војство југословенске политичке у оправданост свога миљења био је присиљен да напусти министарски положај. Брзином је оправдао његова ранаја претсказивања. После капитулације југословенске војске у априлу 1941. године остао је генерал Не-

дин у земљи, живећи сасвим повучено. У тим тешким данима изгубио је свога јединог сина.

По свом сопственом нахочењу и иницијативи иступио је генерал Недић 1. септембра 1941. године, када је комунизам, који је поткопао Југославију, претио да бандитизмом угрожајући и српски народ. Иако стар 63 године, стао је на чело борбе против комунистичких гробара свога народа. Као убеђени антикомуниста, стекао је поверење немачких места. Он управља обновом политичког живота у Србији, отстранивши последње остатке старопартијског живота, који је државу упропастио, не пропуштајући ниједну прилику да преко радикалне или штампе не позове свој народ на пут разума и сарадње са немачким властима. Као претседник Српске владе активно је судео у смиривању српског простора, где су се уз немачку оружану силу истакли одреди српских добровољаца.

Данас министар претседник Недић располаже могућностима да упути свој народ на свесно враћање конструктивном раду, чиме ће Србима у заједници европских народа бити обезбеђено место, које је било скоро изгубљено.»

ВЕСНИЦИ НОВЕ ЕВРОПСКЕ СТВАРНОСТИ

ИЗЈАВА ШЕФА СРПСКЕ ДРЖАВНЕ ПРОПАГАНДЕ Г. Ђ. ПЕРИЋА

Конгрес Уније националних новинарских удружења који је ових дана одржан у Бечу, имао је великог одјека у светској јавности. Како су на овом конгресу учествовали и српски новинари, уредништво нашег листа обратило се шефу Српске државне пропаганде Ђорђу Перићу, који је, са осталим представницима наших листова, заступао на конгресу српску штампу, замоливши га да изложи своје утиске са овог важног међународног састанка угледних европских новинара и публициста.

Шеф Српске државне пропаганде г. Перић љубазно нам се одазвао и дао за Српски народ следећу изјаву:

„Овогодишњи конгрес Уније националних новинарских удружења био је сјајна манифестија европске солидарности, једна нова значајна етапа у даљој еволуцији европске мисли, која, уверен сам, неће остати без својих практичних последица.

Свест о заједничкој судбини из дана у дан јача код свих европских народа а тиме расте и све снажнији отпор Европе против њених непријатеља. Учесници на овом конгресу били су у ствари само весници ове нове европске стварности. Њихов глас охрабриће све праве духове Европе у њиховој борби за одбрану великих тековина европске културе.

На конгресу се такође чула одлучна и убедљива реч најугледнијих представника европске јавности против комунистичке опасности, ма у ком виду се она испољавала,

Ова околност је од особите важности у часу када Совјети, распуштањем Треће интернационале, мењају своју тактику, покушавајући да замраче видокруг европским народима, у нади да ће их лакше поробити. Бечки новинарски конгрес је показао да је европско јавно мишљење добро обавештено о свима величим питањима данашњице, да је свесно својих националних и европских дужности и да се оно не да ничим обманути.

Промена тактике од стране Совјета неће им донети никакве користи, у колико се то тиче Европе и њене одбране. Совјети и у јајчећој кожи остају за Европу крвожедни и гладни вуци...

У оквиру конгреса отворена

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

Београд, 3 јули 1943

Бр. 25.

Год. II.

ПРИМЕРАК 3.— ДИНАРА

КА ДРАМАТИЧНИМ ТРЕНУЦИМА

Прошла је још једна недеља нервознога затишија. Ушли смо већ у јули, а ипак још није било ратних догађаја великих за машних операција, какве су обележавале летеће периоде досадашњих ратних година. Можда су баш због тога, живци Европе и света затегнути, више него у једном са досадашњим отсеком рата наших дана. Осећа се да се мерење снага приближава драматичној фази и да се у драгљено време из електрицитетом испуњене атмосфере мора да сручи, ма где, тешким и изненадним ударцем бујица нових догађаја на главе човечанства.

Тврђава Европа

Досадашњи развој ратних догађаја, макако то звучало пародиски, ипак је, у суштини, још увек заузимање позиција за велики судар. Тада одлучујући велики судар још није дошао. Али полако сазрева час, када до њега гвозденом неминовношћу мора да дође. Свет је у знаку предаха или, боље речи, у знаку последње унутрашње духовне и материјалне концентрације из које ће први велики тресак да баци борце у отсудну битку. Овај предах за концентрацију — при чему се ова реч има узети како у свом унутрашњем, тако и у свом политичком и стратешком смислу — треба употребити да се још једном изврши анализа подзних положаја, са којих ће снаге да се баце у борбу, и политичке ситуације која условљава правце и развојне могућности тог судара.

Европски тврђавски систем је војнички и политички у својој изградњи завршен. Негде се он састоји из мамутских брана од бетона и челика, негде од покретне стратешке снаге, а негде из баријере, коју подиже рад политичких кабинета. Као никад у својој историји, наш континент је данас, без обзира на своје унутрашње тренутно стање, једна јединствена целина у погледу привредних, техничких, ратних и војних могућности. Јединственом организацијом обухваћена Европа, — при чему можемо мала острва неутралних држава да изоставимо из посматрања као неважна, — све више постаје и политичком целином према осталом свету, јер се све више у односу између нашег и осталих континентних формира јединствена европска судбина целина.

Револуција, а не рат

Има у Европи много елемената у разним земљама и пределима, који ово чињенично стање не увиђају и који сматрају да ће из овога рата моћи свет, а нарочито наш континент, да се врати у један поредак или у стање у коме је био пре данашњег светског рата. Можда ће, тако сматрају ти елементи, бити учињене извесне коректуре у погледу социјалног уређења или у погледу међународног поретка. Али, углавном, све ће опет на крају бити некако по старом.

Уствари, међутим, треба поћи од основног сазнања да повра-

так на оно, што је било пре овога рата, ни на који начин никада више није могућ, — а најмање за Европу. У овом рату све снаге света, све тенденције и све тежње, све што гомилало стотинама година, сви односи социјални, политички, привредни, затим односи између поједињих људских раса, — беле, жуте, црне итд. —, укратко све на чему је био заснован живот човечанства у последњем историјском периоду, налази се у покрету, у грчу, у сукобу. Из овога свега излази воде само ка новом.

Од исхода рата зависи какво ће то ново бити. Али, ма како се рат завршио, ни у ком случају то ново неће личити на оно што је било пре 1939. године. Велики прелом у људској историји кондензовao се, сажео се у неколико година данашњег рата. Отуда тада у својим на

Јединствена европска судбина

Ако се после ове опште дигресије вратимо на наш стари континент, онда је доволно да узмемо у обзор само неколико чињеница, па да видимо да је заиста европска судбина јединствена и недељива, па ма како то коме било пријатно или непријатно, ма кјко то ко увиђа или не. Довољно је видети јасно важност, пресудни значај, економског и социјалног чинионца у формирању историје. Довољно је осетити сву разлику у основним духовним поставкама које постоје између европских животних услова и погледа, и оних на којима се базира велики англосаксонско-амерички, руско-совјетски или источно-азијски блок.

Будућност историје је у знаку великих привредних програра, великих социјалних реформа. Више мали шовинизми, више мала индивидуалистичка схватања поједињих каста или класа неће моћи да утичу на ток људске судбине. И под том великим перспективом поједиње размирице у Европи, поједиње размимо-илиажења у границама нашег континента ишчезавају и добијају значај суревњивости или прерике између две општине или два дома у селу или два члана једне породице.

Концепције сила, које данас опкољавају европску тврђаву и труде се да погодним средствима утичу на њен пад, маколико се у основи разликују, ипак имају заједнички бројитељ. А тај

својих схватања над континентом. На другој Сједињене Државе, које рат сматрају путем за ликвидацију европске доминације у свету и крчењем пролаза за успостављање светске америчке империје. На трећој страни Велика Британија, која свесно или потсвесно види једињи излаз за одржавање свога опстанка у наслону на тада исти стари континент, на који је над нела толику несрћу.

«Мистерија» совјетске политике

Јер једно треба да буде јасно: ратни циљеви и ратни постстреци су за три чиниоца у противосовинском сплету из основа различити.

Врши се одгонетавање мистерије совјетске политике. Покушавају из Лондона, овим или овим путем, да доконају докле би ишла евентуална совјетска интересна сфера преко једне сломљене Европе. И Москва понекад процеди по неки одговор на ово већито питање кроз зубе. Час се ради о њеној „сфери безбедности“, која би обухватила Балтичке земље, Пољску, један део Средње Европе и један део Балкана. Час, понеком намерном индискрецијом, избија жеља и намера да совјетска снага изађе до Јадранског мора и преко Скандинавије до Северног Атлантика.

У суштини, међутим, несумњиво стоји да је Москва ушала у овај рат са јасним циљем да цео наш континент притграби за себе. Верујемо да ће их бити, који ће са неверицом да се осмехну супериорно над овим тврђењем, да ће га назвати намерно намештеним покушајем за изазивањем панике у одређеном политичком циљу. Уствари, међутим, треба при просуђивању московских планова поћи увек од сазнања да је борбен чин, који пре-ко својих пипака на социјално развијеном европском тлу — комунистичких странака и организација — свуда жељи по неминовности свога бића да створи државе свога поретка.

Између Стаљина и Троцког, макакве биле огорчене спољне размирише међу њиховим правцима, разлика је само у тактици, а не у основној идеји. Троцки је апстрактним фанатизmom хтео одмах и истовремено да развије акцију борбенога револуције у целом свету. Стаљин је, својом хладном реалношћу видео да

мора пре свега да створи борбени основни инструмент, који ће силом да подупре унутрашњи рад разарања и растварања европског друштва. Одлучио је да тек онда, искористивши погодни моменат, погодном тактиком, спојем оружане снаге и политичке дипломатије и конспиративне

битну и основну претпоставку, која је неуклоњиви темељ целокупне зграде борбенога рата: прво европску, а затим светску совјетску заједницу.

И отуда је за Совјетску Унију Европа једна једина целина. Отуда ће у случају да се Европа скрхе, совјетски талас прећи преко свих граница и евентуално објећаних демаркационих линија, зауставивши се тек тамо где ће море да онемогући даље напредовање или где ће, можда, покушати да му се супротстави каква друга сила у знаку већег наговештаваног трећег светског рата.

Уносно ратно предузеће

За Сједињене Државе овај рат је велики привредни подухват. Не мислим при томе само на астрономске добити америчке тешке индустрије, у којој 140 предузећа, прогутавши сва мања, добијају половину свих лиферација за америчку и њену савезничку војску. Све имамо у виду чињеницу да Сједињене Државе свесно и хладнокрвно искоришћавају рат, да уклоне са свога капиталистичког пута све конкуренте и препреке, а у првом реду Европу. Има ту једна потсвесна мржња, рођена из осећања дубоке инфицирности према Европи, која је узрок робијашкој и авантуристичкој порекло Североамериканаца, а која би могла да се упореди са односом некултурног црнца време једном префињеном и у сваком детаљу професионалном уметничком делу једне старе културе.

Но, поред ове психолошке позадине Сједињене Државе имају интереса да систематски учаште Европу, при чему најмање штеде свајдања савезници — Велику Британију. Оне су прогутале Јужну Америку, где се једино још у Аргентини бори империјализам фунте против империјализма долара. Оне су прогутале Северну Африку, а на најбољем су путу да прогутају и Југ Црног континента. Оне су пустиле своје пипке на Близак Исток, а практично су присвојиле Канаду и Австралију. У овом тренутку је њихов противник, уствари, једино њихов савезник, Велика Британија, при чему они у њој виде једино капиталистички Сити и империјалну конституцију путева, тржишта, извора сировина, упоришта. Континална Европа је за њих или индифернта (и отуда су спремни да је оставе на милост и немилост борбенога рата) или објекат чисте мржње (и отуда бесомучна бомбардовања, којима се уништавају вредности које су заједничке свеукупној европској култури).

У овој великој делеми, у овом правом сплету низа дилема, веома велику улогу игра један важан чинилац, који се споља не види али се унутра у англо-саксонским земљама утолико више осећа: борбену борбу империјализма и агресије англосаксонских маса. Поредак капиталистичке неправде, који је битни саставни део англосаксонског живота, више је но погодан за развој борбенога рата. Преко спољно-политичког империјализмичког братимљења добила је комунистичка Москва могућност да инфильтрира у највећем степену у социјалистички живот Сједињених Држава и Велике Британије. Она то и чини. Тиме појави

(Наставак на 4-тој страни)

Српски народ

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 месецани, I степениште (Палата Издавачке банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА «ЛУЧА», Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.

Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко «Пресека», а. д. Влајковићева 8.

Основно Питање

Наши су се у Лондону дуго нећали ко ће да прими одговорност. Верујемо да им није ни лако. Енглези су их прво натерали да земљу гурну у рат не за наш већ за њихов рачун, а сад од њих тржише ништа мање него да признају да наша земља спада у бржевничку интересну сферу. То је цена којом Енглези плаћају тобожње укидање треће интернационале. Да би себе спасли од комунистма, они нас опет жртвују.

Али тако и треба тим нашим бившим политичарима, јер су они главни кривци за све садашње патње српског народа. Они су кривци и за нашу пропаст, јер не схватају да живимо у револуционарном времену они су се за зделу сочива били упрегли да још за време мира спасавају преживели капиталистичко-јеврејски поредак, коме је засвагда одзвонило. За свакога међутим који осећа дух времена у коме живи основно питање већ двадесет година састоји се у томе: да ли ће стари либералистичко-капиталистички поредак бити изменењен национално-социјалном револуцијом одозго, или комунистичко-рушилачком одоздо?

То је Краљ Александар осећао и зато је 6 јануара покушао са националном револуцијом. Међутим, ти исти наши бивши политичари, који данас не знају куда ће и шта ће, изиграли су тај његов покушај на тај начин, што нису дозволили да та револуција добије и своју социјалну садржину. Самим тиме, она је била осуђена на неуспех.

Због своје личне грамзивости и ропске масонске послушности ти наши бивши политичари жртвовали су и краља, и државу, и народ. Мислили су да ће се тиме додворити својим плутократским господарима. Сад међутим имају прилике да се увере колико су се у томе горко варали.

Народ тачно каже: ко с ђаволом тикве сади, о главу му се лупају. За љубав јеврејства и капитализма наши бивши политичари нису хтели национално-социјалну револуцију, а сад међутим морају да приме бржевничко-комунистичку. Изиграли су и издали свога краља, а сад морају да прикланају главу пред разним белосветским авантуристима.

За српски народ је срећа што се засвагда ослободио тих кратковидних политичара, који нису дозвољавали да он буде упућен како ваља у светска политичка збивања. Од народа се крила истина, да би се у мутном лакше ловило. Али српски народ данас, полако али сигурно, ишчезавајући истину. Додуше он је до тог сазнања могао пре и јевтиније да дође, да га тужници измењари нису замерили држали у незнју и необавештености.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Мисли на Видовдан

На животној стази којом човек греди од физичке животиње до духовних успона наизменично се смењују дивно изграђене путање пуне мириса и песме славуја са стазама страшних литеца и дубоких понора. По нечијој вољи једном човеку је дато да дуго иде дивним путањама, са тек по неком тежом узбрдицом, док други мора стално да се вере; један иде равницом, други кршом... Али божанствене видике може достићи само онај који има снаге да се попне на велике висине. Често се, међутим, наиђе на тешкоће, на неуспехе, на провалије које изгледају непремостиве, погреши се и залута, снага поустаје на беспућима...

Једни тада проклињу и Бога и људе, траже кривце на све стране, и сви су им криви; то су пропали људи, — сваки познаје понеког, — које, иако сажаљевате често, ипак избегавате, јер вам пробишё главу својом сталном кукњавом. У другима као да је животна енергија усахла у несрћама, те најзад подижу руку на себе и убијају се. Трећи, пред тешкоћама и узбрдицама, пред понорима и висинама, на раскршћима и беспућима, застају за часак, сабирају се, из својих погрешака извлаче искуства, из својих заблуда путоказе за даље гредење, а дотадањи напори и напрезања као да стварају нове изворе енергије да се тешкоће савладају, да се амбиси премосте, да се успне до највећих висина...

И историски ход једног народа кроз векове није асфалтиран друм, већ на против, баш зато што је народ и његова држава једна организована заједница национално свесних појединца, што је потенцијал његових способности и снаге бескрајно већи од маког појединца, баш зато су провалије и катастрофе, литеце и узбрдице, беспућа и залуталости тежи и опаснији, јер и висине на које се нације могу успети много су бескрајније, а видици много даљи и величанственији, него они до којих би појединци сами могли доћи; до њих се само кроз нацију може стићи.

На свом мучном историском ходу народи западају у провалије, у беспућа, у катастрофе... Једни народи у своме слому дегенеришу, и често читаве векове живе у таквом стању... Баш као пропао човек и они само кукају окривљујући све друге и просе милостињу да их други сада подигну.

Сваки ко и мало познаје историју лако ће наћи примере. Други народи као да су у тим катастрофама исцрплији сву своју животну енергију, у последњим трзајима чине такве глупе акте који су истоветни са сопственим самоубиством, и тако сами себе довршавају, истребљавају и ишчезавају. Колико је народа на тај начин нестало као да их никад није ни било!

И најзад, неки народи у несрћама које их снађу не губе ни главу ни дах, ни енергију ни живот, прилагођавају се времену, снажаје се, прикупљају од некога невероватну енергију, превожујући и оно што из-

гледају да пута јаче од смрти, развијају потенцијал своје националне енергије и уздижу се до невероватних висина. Њихове катастрофе дакле нису значиле њихову смрт, већ су биле само смрт онога што је у њима било рђаво, слабо, труло, и кад су се тога ослободили, позитивне енергије добиле су тек онда толико замаха и потстрека, оздрављени и подмлађени ти на-

ди" како би извршио своје истребљење.

Не, српски народ не сме да поступа као пропао човек који својим кукањем досади и Богу и људима! Не, српски народ не сме да врши ни своје самоубиство! Српском народу треба рећи истину, макако да је она тешка и недемагошка! Ми смо пропали, јер смо на прво место ми Срби за то крви, да смо ми би-

Претседник Владе генерал Недић излази из Саборне цркве по одржаном помену косовским јунацима

Снимак Државне пропаганде

роди показали су тек онда сву своју вредност и величину, остварили су такве духовне висине, да је човечанство тек преко њих могло угледати неслучене видике...

Немачки народ доживео је тајну катастрофу 1918. године. Неколико година патио је страшно, гладовоа и грцао, кукао и проклињао. Хитлер у свом национално-социјализму усредсредио је све што је у немачкој националној особености било позитивно, конструктивно и стваралачко. Са невероватном проницљивошћу и храброшћу Хитлер се није устезао да пред народ искрено и грубо укаже на све оно што га је до те катастрофе довело.

Или, зар је потребно да ми Срби тражимо примере у других народа? Погледајмо на своју историју! Како је мудро било после Косовске трагедије Лазарево потомство, деспоти наши стари, да би сачували само српски народ од физичког истребљења! Па успон српског народа у току XIX века! Па како је велика и стваралачка била генерација наша која је кроз борбу и кроз светске вихоре у почетку XX века од мале земље била створила велику државу!

Да ли је последња наша катастрофа исцрпила дефинитивно наш животни флуид? Сви кукају, оптужују, проклињу! А некима је и то мало већ гolorуки народ позивају да се "ослобо-

ди" потпуно на свом месту, све би било друкчије. Тешко пада то признање генерацијама које су дале толике жртве за подизање Србије, али да су принеле можда и последњу жртву спречиле би да други не упропасте народ.

Зашто је потребно то признање? Да би постали свесни погрешака и мана својих! Морамо да увидимо шта не ваља код нас, па да се са тим упустимо у непоштедну борбу, да то уништимо и искоренимо, да не трује више наш национални организам!

Морамо као нешто најдраже и најсветије да откријемо шта је у нама добро, позитивно, стваралачко, да то испиšемо на заставама својим, да се за то боримо, жртвујемо и с тим подижемо. А кад победимо, кад у нашој средини завлада то позитивно, онда је наша будућност обезбеђена. Не смејемо се устезати зато што су рушилачке снаге још толико моћне, не смејемо устукнути ни пред огромношћу напора својих, не могу нас задржати ни прилике у којима живимо, ни неизвесност сутрашњице!

Почнимо са овим тешким признањем пред самим собом, победимо своје погрешке, оживимо своје врлине! Зар национална катастрофа на Косову није извршила ту мисију у историји српског народа?

ДАМЂАН КОВАЧЕВИЋ

Осврт на
шаланачког професора

Требало је да пропадне Југославија, да српски народ доживи националну катастрофу, да без икакве потребе да толике жртве, да би се остварио сан М. Трифуновића да постане „примјер“ владе, па макар она била и влада фантома или лутака, које иза кулиса покрећу тамне силе, које су бациле свет у овај рат. И пре ових трагичних догађаја Миша Трифуновић чиније све што стоји до њега да дође на чело радикалне странке и да са тога положаја аутоматски постане и шеф владе.

После смрти Николе Пашића у својој таштој уображености да треба да игра прву улогу он је на све могуће начине покушавао да преузме вођство странке, приближујући се нарочито Аци Станојевићу, највећем ауторитету радикалне странке у намери да помогну њега постигне свој циљ. Међутим, Аца Станојевић нерадо је подносио овога амбициозног политика без икаквих државничких способности и одрицао је да он може да говори у име његово и у име радикалне странке.

Миша Трифуновић је типичан пример интелектуалног букварца, о којима смо говорили, и који су били велико зло у нашем јавном и политичком животу. И он је један од оних Ужичанина скудне опште и политичке културе са великим амбицијама и претензијама. Међутим он никада није могао да изиђе из интелектуалног оквира гимназиског професора у паланци и његови ретки написи из политичке литературе, у којима се он хтео да претстави као интелектуални вођа „демократије“, најбоље приказују његову основачку памет и знање.

Поред болесне амбиције, поред интелектуалне „недоучености“, и поред политичког дилетантизма. Мишу Трифуновића већ је пре пропasti Југославије захватила старачка излапелост, сенилност, и он се као и друге његове колеге у пучистичкој власти одликовао неспособношћу да сквати потребе новога добра и смишљања савременог историског збивања. Он је све схватао и решавао по мерилима из прошлога рата, надахнујући се идејама једног прегаженог добра и изживелог система и тиме спада у ред упропаститеља Југославије и унесрећитеља српскога народа.

По свему што се дешава у Лондону, где се емигранти коју као жути мрави, што је то редовна појава, види се да је он наставио свој посао властољубивог политика и да је најзад успео да постане „претседник“ владе фантома једне земље, која не постоји више ни на географској карти, ни у свести народа.

Али то ништа не мари, главно је да је Миша Трифуновић остварио свој сан, на рушевинама једне велике државе и у појдима крви свога народа.

РАТНИ ПОТЕНЦИЈАЛ ЖИВАЦА

Месецима је британоамеричка штампа правила предрачуне претстојеће добити од ваздухопловног рата против Европе. Говорило се о обласцима авиона, јаких, брзих, блинираних и зато нефштетљивих, са великим носивошћу и зато са великим ефектом дејства; говорило се о огромним последицама тог терористичког рата како у погледу дезорганизације европске привреде, тако и у погледу дезорганизације европског духа.

После те кампање ради храбреја Британоамериканаца и застрашивања Европљана, почела је акција. Бомбардерске ескадриле Британије и САД започеле су нападе на градове и села западне и јужне Европе.

И сада уместо набројавања и коментарисања успеха те акције, британска штампа посвећује своју пажњу преbroјавању тешких губитака британоамеричке авијације и истицању огромне отпорне снаге осовинског противавионског система. Дакле, уместо преbroјавања стратешких добитака, преbroјавају губитке.

Ово се на првом месту објашњава тиме што је стварно британоамеричка акција наишла на неочекиванојак отпор Европе. Не говорећи већ о томе да су се појавиле ловачке ескадриле Немаца и Италијана у неочекиваној великом броју, да су се количине противавионских топова на европском тлу фантистично повећале, да је прецизност гађања тих топова постала управо невероватна, — Британоамеричани су јако изненађени следећим чињеницама:

а) Блиниране „летеће тврђаве“ за које се говорило да су не одвојиве не могу да се заштите од дејства немачких ловача и бивају оборене на туцета;

б) Енглески ловачки авиони новог типа, који су били рекламисани као најбољи и најсавршенији пратиоци бомбардерских формација, показали су се неспособни у двобоју против немачких ловачких авиона;

в) Тактика збијених формација бомбардера за коју су Американци мислили да је ваздушни јеж кога не сме да се дотакне непријатељска ловачка формација, није оправдао наде и увидево се да су немачки ловци у стању да растуре најбољу формацију од 200 четворомоторних бомбардера.

Дакле, припреме за ваздушни рат против Европе показале су се недовољне у поређењу са осовинским припремама за одбрану Европе од напада из ваздуха.

И друго, немирна савест Енглеса који осећају да спроводе зверску и подлу акцију против неборца, изазива код британских народних маса предсећаје тешке одмазде од стране Рајха. Продечан грађанин Енглеске разуме да је ваздухопловна акција против Европе веома омиљена у Северној Америци, јер јеники знају да не може бити репресалија против њихове земље. И баш зато што то знају, настојавају да се ваздушни терор спроводи и даље, иако је Черчил прилично збуњено доказивао у америчком парламенту слабу стратешку корист такве акције. Британска штампа пише сада о тешким губитцима британоамеричке авијације зато што, по свој прилици, хоће да утиче на своје, тврдоглаве стратеге и на америчке подле стратеге у погледу ревизије корисности тог ваздушног терора.

Ово је знак јаког попуштања живица код Енглеса, знак јаког неуспеха у рату живица.

„НЕМЦИ КВАРЕ ИГРУ“

Немци, међутим, систематски грађују ваздушни бедем Евро-

пе, као што су изградили Атлантски бедем и истовремено припремају, а изгледа да су већ углавном и припремили, моћна средства за одмазду за терор.

Његов стратешки став је сада став ишчекивања. Један турски лист пише поводом тога да „Немци кваре игру“. Непријатељи Рајха надали су се, вели

лист „Тасвири Ефкијар“, да ће Немци започети велику офанзиву на Истоку да ће у вези с тим запослiti на совјетском фронту све расположиве резерве и да ће тако отакшти операције искрцавања Британоамериканаца на Европу.

Остајемо ћод ранији тврђења

да Немачка располаже тајвим бројем дивизија да може изврдити операције највећег обима на Истоку, а да не дода залихе дивизија на Западу и Лугу. Али бележимо тај турски коментар зато што се у речима „Немци кваре игру“ осећа постојње извесне нервозе код оних којима је та игра покварена, али код Британоамериканаца.

Немци су расподелили све дивизије на свима секторима: северне, западне, јужне и југозападне Европе, где би се могло очекивати покушај непријатељског искрцавања.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице. Сва преимућства операција на ваздушним правцима остају и даље на страни Осовине која може да пребације своје трупе и то да пребације везивање ти хармија уз дати сајт ратнице. Сва преимућства операција на ваздушним правцима остају и даље на страни Осовине која може да пребације своје трупе и то да пребације везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица не значи везивање ти хармија уз дати сајт ратнице.

Сваки од тих сектора где постоји комбинација утврђења и покретних дивизија је довољнојак за борбу против евакуалног покушаја искрцавања. Али, ова расподела јединица

Брига за хлеб насушни

Изјава министра пољопривреде и исхране
инж. г. Рад Веселиновића

«Не сме ни један Србин умрети од глади» рекао је министар претседник ћенерал Недић.

Ускоро ће настати жетва пшенице у Србији, па су с тога још сада предузете све мере за обезбеђење исхране.

Ради исхране становништва по варошима, оружаних одреда, избеглица, избегличке деце, чиновништва и становништва у пасивним крајевима мора се приступити прикупљању потребних количина пшенице од овогодишње жетве.

Да би се ово прикупљање извршило правилно и праведно Српска влада и Генерални опуномоћеник за привреду у Србији стали су на једино исправно гледиште а то је: да су разрези прописани само за оне општине које имају вишкове.

Да би се овај принцип у потпуности спровео, израђен је један детаљан план откупа вишкова пшенице. По овоме плану произвођачима се оставља потребно семе и потребне количине пшенице за исхрану. На основу података које су општине у целој земљи дали о засејаним површинама пшеницом, израчуната је потреба у семену и потреба исхране према броју становника и те се потребе остављају производићима, док се вишкови имају предати.

У општинама у којима има вишкова пшенице, као што је напред речено, оставља се производићима потребно семе и исхрана, али поред ових количина за производићаче, оставља се и за непроизводићаче потребна количина до бербе кукуруза по извештају испоруке разреза. Ове количине потребне за исхрану непроизводићача једне општине претседници општина прикупите од производићача и предати по максимираној цене непроизводићачима.

У оним општинама које су пасивне и у којима није ни вршен разрез за Житарску централу, дужни су претседници да од производићача који имају вишкове узму и даду непроизводићачима. У колико у њиховој општини не било доволно вишкова да се даде за све непроизводићаче онда се ове општине имају обратити Министарству пољопривреде и исхране да им оно да потребне количине за непроизводићаче.

Као што се из овога види и српска влада и надлежне немачке власти желе, да сваки становник добије одређену количину пшенице за исхрану.

Претседник Српске владе г. Милан Недић ради правилне исхране становништва благовремено је пропишао наредбу о планској пољопривредној производњи у Србији. Ова наредба је извршења од стране српских земљорадника. Као корисна последица ове наредбе долази сада планско прикупљање, расподела и исхрана становништва. Као што се види у погледу производње и исхране становништва у Србији постигнути су потпуно позитивни резултати. Планска пољопривредна производња омогућила је да се регулише и исхрана.

«Не сме ни један Србин да умре од глади» рекао ми је г. Милан Недић, претседник Српске владе. Њему и целом српском

народу могу данас одговорити: Српски сељаци и сви други пољопривредници и пољопривредни стручњаци извршили су своју дужност. Бог је благословио њихов рад. У Србији је произведено колико је потребно да се исхрани народ и да према томе «ни један Србин неће умрети од глади».

Разрез који је извршен ради потреба непроизводићачког становништва у Србији је умерен. Уз добру вољу и известан напор он може и треба да се оствари. Интерес целог српског народа је да се он оствари до крајњих могућности.

То није само интерес грађана, оружаних одреда, избегличке деце, пасивних крајева, већ је то интерес и српских земљорадника. Приликом разреза вођено је рачуна нарочито о пасивним општинама иrezovima. У свима општинама које нису произвеле доволно пшенице за исхрану њених становника, није уопште ни вршен разрез. Оваквих општина има неколико стотина у Србији (542). Има и читавих срезова па и округа где ни једна општина није активна и тамо није вршен разрез. То је најбољи доказ колико је пажње унешено приликом стварања плана о разрезу и тиме задовољена социјална правда.

На крају српски земљорадници могу бити сигурни и уверени, да сам ја као дете села и министар пољопривреде као и цела Српска влада и њен претседник г. Милан Недић уложили све напоре да се интерес српских земљорадника и пољопривреде потпуно заштити и очува.

За то је наше мишљење, да је боље да српски земљорадници изврше своју дужност о којој смо ми водили рачуна, него да плаћају глобе, иду у логоре или на принудан рад и опет да морaju дати оно што могу дати и без присилних мера.

Мени су многи земљорадници обећали да ће своју дужност испоруке извршити. Ја се надам, да ће то учинити сви српски земљорадници. Претседник српске владе г. Милан Недић, Влада народног спаса и ја као министар пољопривреде водимо и водићемо рачуна о интересима наше пољопривреде и земљорадника, у то нека буду сви уверени, али тражимо да нас сви српски земљорадници без разлике слушају и тиме помажу у нашим прегнућима и настојањима, а све у корист српске пољопривреде и лепше будућности мајке Србије.

КАКО ДА СЕ ПОПРАВИ СТАЊЕ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА

Рат и његове последице тешко су погодили Србију. Целокупно становништво је то осетило и сви сталежи били су тим последицама погођени. Али, данас се може слободно тврдити, да материјалне последице нису ниједансталеж погодиле тако, као државне службенике.

Тренутци кроз које пролази наша народна и државна заједница заиста су тешки. Терети који на нама леже огромни су, а држава мора да одговори својим обавезама и да уложи све сице како би одржала финансије и привредни живот земље на одговарајућем нивоу. Све то није дозвољавало до сада држави да ефикасно поправи материјално стање чиновништва. Незнане повишице, које су дате у виду додатака, потпуно су недовољне да доведу стандард чиновничког живота на ниво који би одговарао данашњем стању тржишта.

Па ипак чиновник је пожртвован подносио то тешко стање, схватајући да то захтева највиши интерес државе и народа. Ако су у државној администрацији још остали извесни трагови грешака из прошlosti, које Српска влада уклања новим мерама и принципима, већина чиновника као појединач улаже такође све напоре да би сам својом иницијативом припомогао завође-

Опомена министра М. Недељковића

Министар народне привреде г. М. Недељковић и министар на расположењу г. М. Олћан одржали су велики народни збор у Ариљу. Министар г. Недељковић сдржao је велики говор у коме је између осталог рекао:

«Има у шуми оних, како сам већ малопре рекао, који се буџају у груди својим српством и национализмом. Зар је Дража Михаиловић, који се љубио са циганима и правио споразум са Титом и комунистима, могао бити велики Србин и националиста Није. Он је то доказао када је оставио српски народ за чију се слободу поборио и побегао. Данас, када је у питању опстанак и живот Србије, ја вам отворено и искрено кажем — сваки онај који ради против Српства, био он комуниста или дражиновац, биће уништен. Ми нећемо дозволити да због њих страдају и губе главе најбољи српски синови».

Због тога се како међу самим државним службеницима, тако и у владиним круговима појавила помисао, да се материјално стању чиновника помогне на други начин, који не би изазвао финансиске тразавице, а службеницима би несумњиво био од много веће користи него ли непосредно повећање припадлежности.

„Српски народ“ је у своје време предлагао да се стање државних службеника побољша редовним допунским следовањима основних намирница у најури, о чијој би се набавци по бринула држава преко својих привредних устаника, других овлашћених привредних установа и овлашћених форми. Исто тако било би врло корисно оснивање нарочитих чиновничких ресторана, где би се организовала приступачна исхрана за оне службенике, који нису у могућности да спровлају храну код куће.

Идеја је примљена међу државним службеницима најсимпатичније. Схватајући финансијско стање земље, службеници би били потпуно задовољни да се њихов положај побољша и на тај начин, како би са својим породицама могли да преживе овотешко време.

Уколико би се ова помисао дала остварити, неће бити само дужност државе да је спроведе, већ ће исто тако бити света и рдољубива дужност сваког грађанина, а нарочито производићача, она би морала потражити и нове изворе у новим фискалним оптерећењима. А то би са сигурношћу изазвало ново поскупљење живота.

„С.-Н.“

Најоштрије мере против ратних шпекуланата

Недавно се приступило новој, много еластичнијој политици цене, која је убрзо показала добре плодове, нарочито по питању животних намирница. Захваљујући тој политици, појачаној контроли јавности и публике, данас су пијаце пуне намирница. Ма да се цене још држе на знатној висини, ипак се тенденција падања из дана у дан испољава, а изгледи за нови већи прилив робе дају повода веровању, да ће доћи до новог знатног пада цене.

Али, док је с једне стране постављен либерални принцип спровођења цене, дотле је с друге стране решено да се најстрожије и најнемилосрдније поступи са оним крупним шпекулантима, који беозчним сретствима изузимају робу из јавне продаје, да би ради недозвољених и баснословних зарада дижали цене до невероватности, на штету појединача и целине.

У таквом начину недозвољеног пословања ухваћен је већи број несавесних трговаца, па чак и већих фирм, на које је последњих дана примењена пуна строгост прописа и наредаба.

Највећа изречена казна изнада је један милион динара. Том казном кажњен је зајечарски трговац НИКОЛА МИШКОВИЋ због прикривања текстилне робе. Он није послушао позив о пријави целокупне залихе робе надлежним централама, те је у својој радњи и стоваришту скривал велике количине текстилне робе у намери да је продаје без контроле коме хоће и пошто хоће. Ову махинацију открили су контролни органи Комесаријата за цене и наднаде, те је Мишковић кажњен примерном казном.

Великим казнама кажњена су и два несавесна трговца из Обреновца. Прва од тих казни изнела је пола милиона динара и снашла је ЛАЗАРА ЂОРЂЕВИЋА. Док се сиротиња у Обреновцу мучила за насушни хлеб, он је у својој радњи и стовари-

шту скривал велике количине брашна и кукуруза. Поред тога скривал је и остале артикли који се данас много траже и скупо плаћају испод руке, као ексер, цакове и канап.

Поред тога што је скривал робу, он је покушао и да обмане власт, наводећи да су те намирнице и роба својина фирме „Донауцерал“, која је још у фебруару месецу обуставила рад, док је роба пронађена тек прошлог месеца.

Други обреновачки трговац ДЕСИМИР ФИЛИПОВИЋ скривал је у својим пословним и осталим просторијама велике количине грашка, мекиња и дистилатија за стоку. Он је кажњен са 300.000 динара.

ЧУДОВИШНИ САВЕЗИ

Написао Камиј Моклер

Постоји једна особина која се мора признати совјетским управљачима: то је искреност у дефинисању њихових циљева. На сваки начин, совјетски управљачи својим свирепостима придржују и перфидност, али је та перфидност ипак у служби њихове искрености, јер је то један од начина да она тријумфије. Може се рећи да не постоји ни један московски политичар, који није искористио и најмању прилику да гласно изјави како је њихов циљ у томе не само да бољшевизам наметну Европи, већ да га наметну целом свету и то са фанатизмом налик ономе који се састоји у обећањима билијског Јехове јеврејском народу. У том циљу Москва је и припремила једну чиновску армију у циљу да опустоши стари континент у очекивању да загрози и новом. У том циљу Москва је препоручила својим дипломатама да закључе пролазне савезе, вребајући момент да их изневере како то буду прилике изискивале: јер част и поштовање речи као и потпис по схватању бољшевика само су којештарије којима се треба служити како би се што боље изварало буржоаско друштво. У том циљу Москва је методски разгранала у свима земљама бољшевичке организације ћелија са коруптивном и атентаторском пролагањем, како би једнога дана олакшала војничку инвазију, коју је немачка иницијатива одлучила да уништи.

У историји се могу наћи скице једног таквог плана: Макијавели је такав план већ предодредио, али Макијавели, који је рђаво схваћен, само је са једном прикривеном иронијом изводио закључке таквих начела, начела злочинчаког цинизма великих и малих тирана Италије његове епохе. Људи у Москви далеко су превазишли овог великог италијанског политичара. Они страховито мрзе све владе и све народе и о томе слабо пољажу рачуна. Они презирају шта више и оне којима ласкају. Све је то тако познато, толико признано и толико потврђено чињеницама, да се човек са згражавањем пита како „демократије“ буржоазије и англо-америчке капиталисте не схватају да је бољшевизам, колико за њих толико и за фашизам или национал-социјализам, смртни непријатељ.

Свакако да су управљачи тих „демократија“ такође хипократи и цинци и да су под утицајем једног другог непријатеља свих нација, — јеврејина без отаџбине. Они верују да врло мудро раде пуштајући да бољшевици жртвују милионе људи, док они своје људе штеде, али они заборављају да за људе у Москви, који располажу огромним људским материјалом, људски живот не значи ништа и да је без икакве вредности. Они добро анају каква је унутрашња опасност комунистичке пропаганде којој отварају врата, али они сматрају да ће тој пропаганди дејство моћи да ограниче, те та најублажава њихов постапни страх. Може се замислити прави страх једног Лондонца егисте, који много положа на конфор и који је у основи конзервативац, кад гледа на Трафалгар-скверу црвене заставе, Стаљинове портрете и бољшевичке поворке уз званично одобрење краљевске владе и уз благослов англиканских првосвещеника, док за то време пролетаријат кључа, а беда Хвајтчепла у непосредном суседству је братству Ситија. Тако исто стоји и са Сједињеним Америчким Државама. Постоји игра лукавства код англо-саксонца и код бољшевика, први који се смеше бољшевизму да би га искористили, други стрљиви и префињени, с крајњом вачуницом да ће на крају.

у крајева прогутати Англо-саксонце после Европе, захваљујући мрављем раду својих агената да би Москва успела да Немачка, што је парадоксално и чини услуге демократијама, паралишући московске освајаче, јер она такође и за њих ради и они то разумеју, сем ако нису потпуно слепи.

Али, у једном смислу, демократије су невероватне. Иако магловито предосећају да их билошици мрзе, оне ипак више воле да негирају чињенице. Оне иду доле да стекну уверење, изјављујући како су људи у Москви еволуирали, како више не више покоље, како су поново успоставили вероисповести, па према томе да са њима могу правити добре послове. Парола о све блажијој еволуцији зналачки је раширења: Та парола ни нашта се не ослња, али бедне будале у свима буржоазијама су задовољне, нарочито у Француској, где је човек улице, рђаво обавештен или заборавивши ужасе учињене у Шпанији, готов да уобрази да све то не може код њега постојати. Чак ни страховита открића у Катинској шуми мало су га узвудили, јер се све то, према мишљењу Француза, десило тамо негде врло далеко. Патње Украинаца, Финана, балтичког народа, Пољака и Румуна, за једног парижанина или једног француског поседника, ублажен је географском раздаљином. Међутим Англо-саксонци, који много путују, чији су интереси расути у свим деловима планете, који је постала сада тако мала, морали би разумети да опасност не може више бити заустављена којекаквим преградама, када се јасно зна да су све раздјелне сада уништene захваљујући радију и авиону. Међутим они ипак више воле ту опасност, која би унишила њихово богатство, њихове обичаје, њихову културу, социјалне реформе Осовине, која тежи за тим да вредност рада стави на место вредности злата и да отстрани бољи класа, пружајући раднику благостање и достојанство.

Просто је невероватно да се мора констатовати како се у овоме рату, чије су прве побуде ишчезле, Немачка непосредно бори како би спасла од покоља и срамног ропства баш своје непријатеље. Англо-саксонце, који желе да Европу предаду бесу дивљих и тупих азијата, отуплих у мржњи фашизма и нацизма.

У историји је било много бесмислених савеза, учињених путем међусобних лукавстава, али ниједан од њих није толико ансурдан као савез бољшевика и капиталисте. Истина и један и други у концима су јеврејина, који нема ништа да изгуби, већ само да добије, а који исто тако господари не само Русом већ и Енглезом и Јеницијем. Садашњи конфликт, када се дубље пруји, претставља ремек дело се-митског реванша према аријевству. Највећи доказ политичке и социјалне луцидности, који је дао Канцелар Хитлер, састоји се у томе што је на тој бази поставио трагичну ситуацију садашњега света. После две хиљаде година Израиљ, инспиратор бољшевизма и непријатеља свих отаџбина, одиграва своју последњу улогу: све или ништа. И то је логично. Реч је о месијанској доминацији, или о ишчезавању семита. Међутим поверење које му указују његови савезници не маје равнога по степену глупости, сем ако се не упореди са оном животињом из легенди, која сама себи гризе удове а да то и не примећује, и која би требала да замени лава на стегу Његовог Британског Величанства,

Постројења за обалску одбрану у Француској

Генерални опуномоћеник за употребу радне снаге у Немачкој, гаулајтер Саукел, предузео је поље рада које ће се по свом значају у току времена све јаче да развија. Његов задатак није ништа мањи, него да за све веће потребе ратне промислије пронађе и набави радне снаге. То је задатак, који му је Фирер поверио. Али ни то не значи чињенице у шли и у историју, изражено је у оно време признање тиме што су били именованы краљевским адмиралима. А у познија времена су им на тим положајима подигли споменике који још и данас постоје.

Било је, дакле, потпуно логично што је гаулајтер Саукел искористио свој скорашињи боравак у Паризу, где је расправљао са претседником владе Лавалом и са свима шефовима немачких и француских уреда, надлежних за употребу радне снаге, како би лично стекао исправну представу о ономе што је, на пример, до сада урађено на пољу рада утврђивања француске обале и ономе што се још мора извршити.

Гаулајтер Саукел је прегледао два велика одбранбена постројења на француској обали, чије је извођење стајало под војством организације Тот, која је овим својим радом постигла значајна остварења. У центру ових постројења стајао је велики бункер за подморнице са потребним радионицима, које су смештene под заштитом бетонског зида и неколико метара бетонске заштите.

Гаулајтер ту није видео само што је довршено, већ му је објашњено, који се нови радови спремају на неколико метара од овог места, који ће значити стоп процентно усавршавање већ постојећих постројења.

Кад му је на његово питање које је упутио обергаулајтеру организације Тот, колико ће радника бити потребно за извођење ових радова, одговорено је са огромном цифром, опрезно се распитао да ли они расположују толиким бројем радника. Са великом задовољством примио је извештај да се организација Тот већ снабдјела потребним бројем домаћих и страних радника, тајко да ће моћи да изврши повећанији јој задатак.

На једном другом месту француске обале, које је било предвиђено за утврђивање, наишао је штаб инжињерије на тако пољне географске прилике и предуслове створене од градитеља древних времена, који су им тада стајала на расположењу, а која потпуно одговарају данашњим потребама, толико сјајно решили свој задатак, тако да она стара утврђења, куле и бункери на острвима још и данас пружају већу заштиту.

Тамо где сада стоје бункери организације Тот, артилериска постројења, борбени положаји и челичне куполе, тврдо утврђене и повезане са оним пределом да би Европу одбрали од могућности инвазионог покушаја са енглеског острва, већ су француски морепловци у средњем вејку почели да себи изградеју своја скровишта.

Тамо су склонили не само оно

што су стекли, већ и своју пљачку, дакле и производе тадашње „црне берзе“, и у миру потрошili. Неколицини од ових француских морепловача, који су дошли и у историју, изражено је у оно време признање тиме што су били именованы краљевским адмиралима. А у познија времена су им на тим положајима подигли споменике који још и данас постоје.

Пирамиде XX века не гради организација Тот на површини земље, већ их убацује дубоку у земљину кору. Будући да су ове пирамиде утврђене у клисури, њихова се мала пушкарница уопште и не примећује. Где је предвиђено место за пуцање, провирују оклопне куполе само понешто из земље. У ова утврђења утврђене су тајне, које се, вероватно, никада неће откристи.

У многим пределима овога земље изостајања инвазије вероватно неће доћи до изражавања. Тако да ће ови самим постојањем допринети својим одбрани Европе до могућији непријатељских упада. Али сва та утврђења и постројења садрже напор и радност неколико стотина хиљада радника, који су од месец до месец, градили и изградили ова упоришта.

Баријере од стена и бетона

Од ратног извештача А. Хазеа

Људи који су градили аглантски бедем налазили су се пре пола године на француској обали Средоземног мора пред свим другим задацима петог на Каналу и на Бискаји. Од Денкерка све до подножја Пиринеја је збала равна, изузевши стенивите Бретање и један део Нормандије.

У близини копна је вода плитка, а обала песковита. Многобројна ушћа река претстављају отворена врата у француску подземину са Паризом и са густо насељеним индустриским областима.

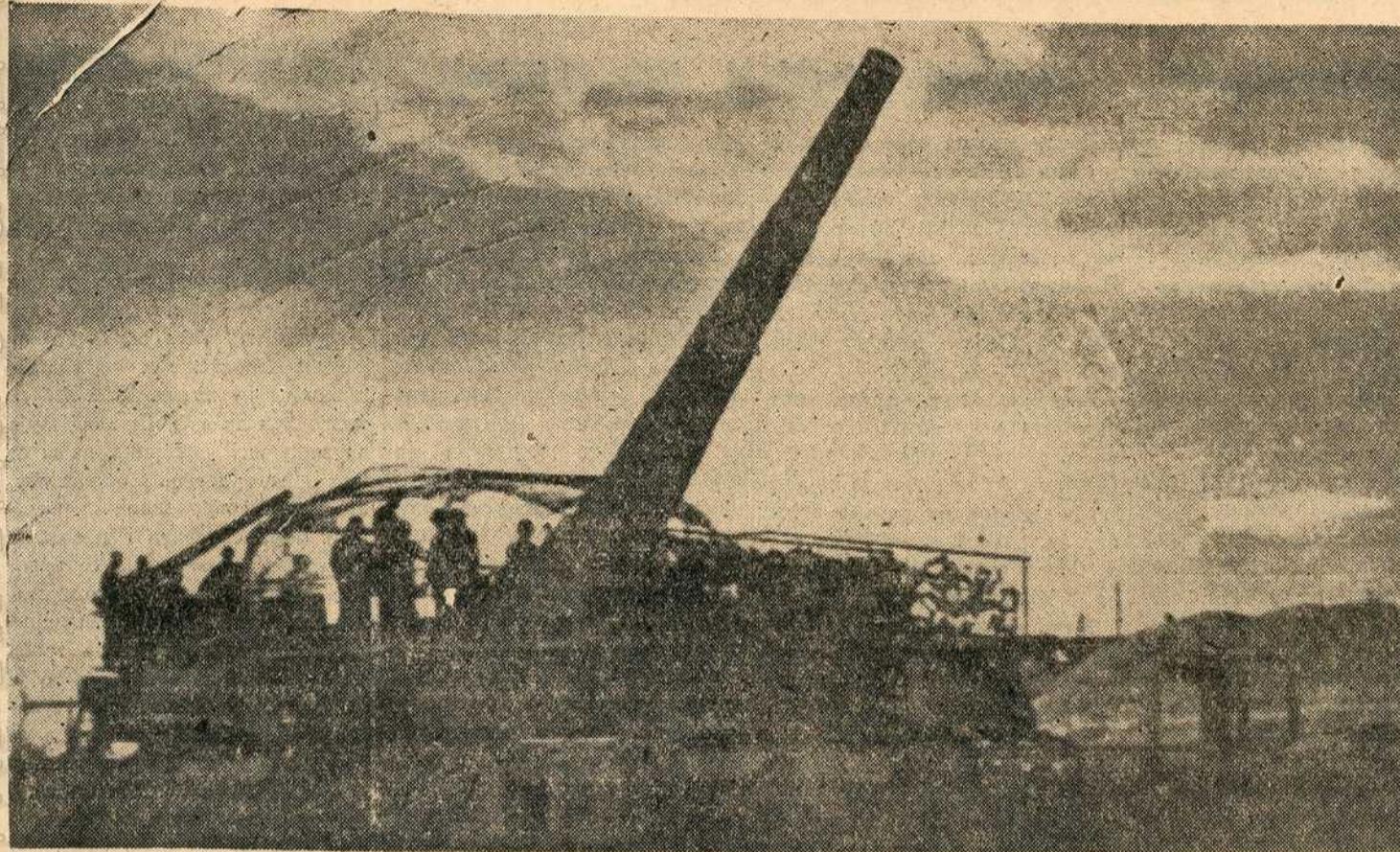
Разграната и стенивита обала француског Средоземног мора прекинута је само једном већом речном долином, делтом Роне. На италијанској граници се морске Алпе пружају све до мора. Кот д' Азир, француска ривијера, има незнатај стратешки значај. Код Тулона и Марселя до сежују Преванске Алпе са стенивим, разривеним кречним формацијама све до обале. Стреме стене и истурина острва пружају овде природну заштиту.

Број лука и пристаништа је овде сразмерно мали. Западно од Марселя је Рона из леденог доба глечера са западних Алпи наплавила жућкастом-мрким каменчићима широке равнице. Овај крај је неплодан, није гостољубив а и делимично је мочваран. Између мора и планина претежу се многобројна већа и мања језера, која се протежу све до Пиринеја. Осим тога овде не почиње обала као у северној Француској са широком равницом, него уским простором планинског масива Севена. У близини шпанске границе се поново све до обале појављују фримације стрмих стена. Француски југ је индустриски беззначајан, те стога није ви издалека тако

разгранат за саобраћај ка северна Француска. За шест месеци је на овим обалама изграђен непробојан по ложај. Организација Тот, раздвојена у служба, радне чете, артилериска ратне морнарице и војске и ваздухопловства, створили су овде мобилен бедем од стена, гвожђа и бетона. Постојећа француска тврђавска постројења служила су као база за даљу планску изградњу, тако да је данас сваки покушај искривања унапред пропао. Поред француских обалских топова налазе се сада модерне немачке и италијанске батерије. Уласци у луке, ушћа река и долине директно су начињани батеријама. Муниципија је спремљена у бункерима од стена, који су осигурани против бомби. Неразрушиве пољске болнице и просторије за задржавање, ванредно камуфлирана и осигурана командна места, дају браниоцима приликом напада слободу кретања.

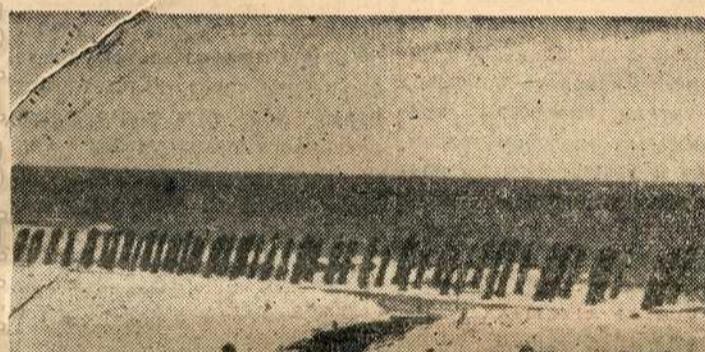
Свуда тамо где би у заливима могли бити искршани тешки тенкови, подигнути су непосредно на обали зидови против тенкова. Путеви који пролазе кроз планине забарикадирани су огромним барикадама. Минска поља и препреке за тенкове, митраљески положаји и противавионска артилерија, осигуравају од сваког изненађења са мора и из ваздуха. Ови људи додуше мало знају о Кот д' Азир, а много више о јужном сунцу које жеже и које ставља веће захтеве у погледу отпорности.

Утврђења која данас бране јужну обалу Француске, а тиме Европу, преживеће као Вобанова утврђења сва времена. Као сведоци француске политике на лазиће се она као гласници европског јединства и повезаности у годинама у којима пада одлука.

ДЕСНО: Противавиодска артиљерија на границима Европе спремна је да дочека ваздушне терористе

Далекометни топови на обали Ламанша

*

ДА БИ ОДБРАНИЛА СВОЈУ КУЛТУРУ ЕВРОПА ЈЕ САГРАДИЛА ТРУДОМ СВИХ СВОИХ НАРОДА НЕПОБЕДНЕ БЕДЕМЕ НА СВОЈИМ ГРАНИЦАМА. ДОНОСИМО НЕКОЛИКО СЛИКА О ЕВРОПСКОЈ ТВРЂАВИ.

*

Аларм на атлантској обали

ГОРЕ: Чувар европског бедема

ЛЕВО: Радови на изградњи утврђења у Јужној Француској

***

Пољопривредни радови у јулу

НА ДОМУ

Суво зрнвеље старих усева смести у житницу и редовно лопатиј. Влажно зрнвеље одвоји и положи у танком слоју у суве одаје где има дosta промаје да би се брзо осушило. Извози стајско ћубре на стрњике, растуји и заоравај. Довршавај срећивање сена, сламе и плеве, и огради, да живина не растура.

КОД СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Стоку редовно храни, пој и негуј као и у прошлом месецу. Припладну стоку прихрањуј овсом и јармом. При давању новог јечма стоци буди опрезан. Прекрупи га и дај у мањим количинама јер може изазвати колику и запаљење прева. По обављеној жетви истерај свиње и живину на стрњику да би покупила просута зrna.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Доврши косидбу озиме грачице и грашка за семе. Жањи продејни овас и превлачи снопове на гумно. Довршавај вршидбу стрних усева и одвајај семе за сетву. Завршавај окопавање окопавина. Чупај, суши и млати пасуљ.

У ПОВРТЊАКУ

Праши и по могућству заливај све поврће. Расађуј празилук, келерабу и карфиол. Вади бели и црни лук, а земљу прекопај и на њој сади зимски купус. Скупљај семе од разног поврћа.

У ВОЋЊАКУ И РАСАДНИКУ

Обављај све послове као и у прошлом месецу. Врши летње орезивање и пинцирање садница. Нарочито осетљиве сорте јабука и крушака према чајавој краткости на плодовима испрскај са 1% Бордовском чорбом.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

У винограду обављај исте послове као и прошлог месеца. Ако је потребно праши виноград, или избегавај подневне велике врућине. Посађене калемeve у винограду и прпоришту што чешће прегледај, праши и прскај. Ако настане велика суша заливај калемове у прпоришту, или само уврче. Пондрум замрача да би што мање топлоге унутра продирало.

НА ПЧЕЛАРНИКУ

Удружуј слабе ројеве, а ново ројење спречавај. Утамањуј трутове стављањем трутовијаче на кошницу. По потреби додај и вештачко саће и вади мед.

Очекује се добар принос банатских винограда

Према извештajima из Баната, банатски виногради понели су одлично и очекује се богата берба. Надлежни органи скрећу пажњу пољопривредницима на потребне радове око сузбијања лозних болести, како би се принос вина што боље обезбедио до бербе.

Силирајте сточну храну за зиму

Нашој сточарској земљи прети опасност да у најскороје време остане без стоке. Један од главних узрока томе је несташница сточне хране. Колико би штете проистекло из тога за наш народ и нашу привреду није потребно истицати. Свестан тога, сваки пољопривредник-сточар мора се свим силама потрудити да за идућу зиму обезбеди храну својој сточи.

На употребу житарица као сточне хране не можемо и не смо помишљати. Како жито, тако и кукуруз, потребни су нам у првом реду као људска храна. Пиће биљке у нашој земљи гајене су увек у сувише малим количинама. Ове године можда је засејано нешто више, али ни у ком случају неће бити довољно. Због тога сточар мора да се још сада побрине како би те мањкове надокнадио другом храном, која се до сада код нас није употребљавала за исхрану стоке. То су разни биљни отпадци, који се такође даду врло корисно употребити.

СИЛИРАЊЕ

Да би се биљни отпадци сачували и корисно употребили као сточна храна за зиму, треба извршити њихово силирање.

Силирање се врши у нарочитим сило-јамама саграђеним од бетона, цигле или камена, али ако ових нема може се вршити и у јамама ископаним на оцедитом месту у непропустљивој и набијеној земљи. На дно такве набијеније земљи наје треба добро нагазити слој плеве, сецкане сламе или сувог корова око 20 сантиметара дебљине.

Храна намењена силажи исецка се што ситније обичном сецкалицом и слаже се тако да се ваздух истисне. Силирана храна мора бити чиста, неупрљана земљом; при силирању мора да се кваси ако је сува, или да се меши са одговарајућим количинама зелене хране. Завршили слој прави се од плеве, сецкане сламе и корова у дебљини око 20 сантиметара који мора да се добро нагази. Преко овог слоја постављају се даске, а преко њих дебљи слој земље око пола метра, који такође мора бити добро нагажен. Када се јама отвори, земља се скида сасвим и остаје само површински слој од плеве и сламе, који чува силажу од мраза, али сваког дана треба скидати горњи слој око 5 сантиметара, те га одмах употребити као сточну храну. Ако би се силажа смрзла, треба је оставити неколико дана у стаји пре храњења стоке.

СИЛИРАЊЕ БИЉНИХ ОПАДАКА

За силирање могу се одлично употребити главе и лишће шећерне репе после бербе, лишће сточне репе, купуса, затим разне коровске траве, трска и оштрица.

Главе и лишће шећерне репе не морају се сецнати на комадиће, јер се и без тога добро слажу и набијају. Поншто садре много воде, треба им додати 5 до 10% плеве или сецкане сламе.

Лишће сточне репе силира се у смеси са другим биљкама, као зеленим кукурузом, сувом кукурузовином, лишћем шећерне репе, коровским травама и т. д. Може се силирати и несескано. Исто тако купусово лишће силира се у смеси са другом храном.

Разне коровске траве, које нису отровне, силирају се саме за себе или у смеси са другим биљкама. За то може да се употреби коров на међама поред путова, потока, у јаругама и т. д. Сецка се на ситне комадиће од 1 до 3 сантиметра.

Трска може такође да се употреби за сточну храну, а у недостатку друге зелене хране може се силирати сама за себе.

Од велике користи за зимску исхрану стоке може да буде у недостатку сточне хране и осушеног шумског лишћа. У току овог идућег месеца са дрвећа и избунова отсецају се леторасти и танке граничице заједно са лишћем, те се остављају један до два дана на влажној земљи да се суше. Затим се везују у снопове дебљине око 30 сантиметара и смештају под неки кров. При доброј промаји за 6 до 8 дана лишће ће се осушити. Добро спремљено лишће по хранљивости је приближно осредњем ливадском сену.

Сува сточна храна, односно слама, има за циљ да повећа у-

кус и хранљивост као додатак осталој храни. За то улазе у обзор пшенична слама, кукурузовина и сојина слама.

Пшенична слама сецка се и кваси водом, тако да на 100 кгр. сламе дође 65 до 70 литара воде. Затим се слаже у сандуке, додајући 1 до 1 и по од сто мекиња или ситне кукурузне, односно јечмене јарме. При пуњењу не треба много набијати, а напуњене сандуке покриви поклонцима. Овако спремљена слама даје се стоци за храну кроз 3 до 4 дана.

На сличан начин спрема се кукурузовина, помешана са 1 до 1 и по од сто ситне кукурузне или јечмене јарме. Томе се још додаје претходно исто толико киселог млека и, ако има, до 2% соли. Тако се повећава хранљивост око 2 пута. Храна је готова за 8 до 12 недеља. Може се томе додавати и зелена храна од коровских трава, али у том случају смањити количину воде.

Сојина слама је доста тврда и стока је неприпремљену слабо једе, али може се корисно употребити, ако се на 10 делова зелене хране дода један део сојине сламе. Силира се помешана са кукурузом, коровским травама, пресом, суданском травом, мухаром и другом зеленом храном. У колико је зелена храна сочнија, у толико се количина сојине сламе може повећавати.

Један природни непријатељ штеточина

Културно дрвеће и биље има огроман број непријатеља у животињском царству. То су највећим делом инсекти и њихове гусенице — ларве. Борба противу њих је врло потребна. Али се и сама природа делимично пострадала да им се супротстави на разне начине, а до човека је датим природним непријатељима штеточина помогне што више, како би се удруженим силама постигли што кориснији резултати. Због тога потребно је познавати не само штеточине, већ и њихове непријатеље, како би човек могао да их ћути у своју сопствену корист.

Пољопривредни стручњаци у напредним земљама често предузимају пресељавање, насељавање и размножавање извесних животиња и инсеката који тамане штеточине и то најчешће у роди ванредно добрим и корисним плодовима. Код нас ће за сада бити добро да заштитимо оне природне непријатеље штеточина који већ постоје.

Међу такве спада на првом месту једна велика, лепа буба, дугачка до 3 сантиметара, спљоштена тела и сјајног металног оклопа са златним преливима. Позната је под именом трчуљак или миришљава брзонога. Назив миришљава потекао је отуда што буба испушта једну жуту течност која јако мирише на мочуш. А назив брзонога или трчуљак показује да је буба у свом кретању врдо хитра.

Појављује се у пролеће и брзо се креће по земљи, уз дрвеће и по грађу, тражећи свој плен. А тај плен су гусенице и лутке штеточина. Поншто је врло пројдерљива, брзонога направи за кратко време читав поколј, тамане гусенице и лутке свих величин. Напада плен врло јаким штипљакама и пруждира га, остављајући само спољну кожицу. Поред тога брзоноги ларве се такође гусеницама и ве-

луткама штеточина. Опитима које су научници вршили утврдило се да један пар брзонога поједе за 7 недеља преко 270 великих гусеница опасне штеточине губара. А малих гусеници један пар поједе око 2.000 комада. Једна ларва пак поједе око 55 губаревих гусеница и лутака. Поред тога број гусеница и лутака које брзонога повреди тако да најзад угину још је већи.

Најбољи доказ од колике је огромне користи миришљава брзонога је занимљив случај њеног насељавања у Америци, где није постојала до 1905. године. Услед страховите најезде губара и жутобубе на америчке шуме, амерички научници пренели су те године миришљаву брзоногу из Европе у Америку, где се она данас намножила и одомаћила. Испитивањима је утврђено, да сама брзонога уништи до 40% и више губаревих лутака, те се сматра једном од најкориснијих животиња које су до сада из разних крајева света пренете у Америку.

Код нас је миришљава брзонога, или трчуљак, домаћа буба, а до нас је да је штитимо и чувамо. На првом месту треба поучити децу да ту бубу не хватавају и не уништавају, а затим и сам пољопривредник мора знати да у њој има пријатеља, а не непријатеља. Исто тако треба чувати и брзоноге ларве, које су око 4 сантиметра дугачке, беличасте боје са мрким штитовима на леђима.

Брзонога, која се појављује са пролећем, проводи на површини земље свега 7 недеља, то јест до средине лета, а затим, пошто се добро нахранила, повлачи се у земљу и почиње да спава зимски сан, да би се идућег пролећа отпет појавила. Буба живи 4 и више година, а женке носе у земљи јаја, из којих се излежу ларве.

Значај правилног окопавања

Правилно окопавање је један од острвица утицаја на принос усева, те стога сваки пољопривредник мора обратити окопавању највећу пажњу и обавити га што правилније.

Један од најглавнијих услова је правилна обрада њиве у своје време. На тако обраћеној ораници окопавање се мора предузимати на време. Не сме се дозволити да се најпре образује на земљишту покорица, па да се тако онда приступи окопавању, већ се благовременим окопавањем мора спречити образовање покорице. Окопавање се врши само при умерено влажном стању земљишта. Ако је земљиште сувише суво окопавање треба да буде сувише дубоко, а то је штетно по усеву. Међутим, сувише влажно земљиште не да се уопште окопавати, јер се размазује и претвара у глиб, што је такође врло штетно.

Окопавање се врши на сразмерно врло малој дубини, највише 3 до 5 сантиметара, тек колико да се тиме образује ситан растресит површински слој земљишта. Дубоким окопавањем појачава се исушивање земљишта, што иде на штету усева. Окопавање треба обављати што брже. Због тога рад мотиком није много препоручљив. Они који су у могућности треба из сваки начин да употребе копачице код којих радни обим захвата по више редова.

Потребно је обновљавати окопавање у више мањова, то јест увек кад је потребно спречавање покорице и уништавање корова.

Пољопривредници који се буду придржавали ових основних правила при окопавању постићи ће несумњиво знатно веће приносе и користи на својим ораницама.

МУХАР КАО СТОЧНА ХРАНА

Мухар, коме се до сада код нас обраћало мало пажње, највећи својом храњивошћу одлично послужит

Опитању очувања вредности националне валуте

Ми данас живимо у доба идеолошког рата који је за остварење свога циља и у његову одбрану мобилисао све континенте, па чак и њих повезао у савезе. Сви континенти упутију све своје духовне и материјалне снаге за победу идеологије коју желе да одбране или за коју се боре вешто увучене и упрегнуте у запрету интереса оних који чувају своју крв, а нештедиме просилају само новац и опет новац.

Све земље данас предузимају цео из финасиских и монетарних мера у циљу спречавања даљег повећања новчаничког оптицаја. Још није дошло време да се мисли на стабилизацију или дефлацију. Сва пажња и своје настојање мора засада бити управљено јединично на спречавање даљег инфлационирања привреде како би се онда једнога дана са боље основе могло кренути ка привредним приликама које ће одговарати потенцијалу у појединачним привредним областима.

Истовремено су све земље при том настојању руковођене тежњом да омогуће финансирање потребних редовних и ванредних издатака средствима која су већ у оптицају, како би на тај начин спречиле даље скакање цена, односно сачувале куповну снагу своје националне валуте.

Интересантно је при томе посматрати које мере предузимају земље које располажу већим делом извора светских сировина, и код којих не би требало да дође до већег поремећаја у снабдевању потрошним добрима с обзиром на изворе који им стоје на расpolожењу.

У циљу да зада што јачи удаџац скоку цена на црној берзи, Енглеска је недавно донела одлуку да повуче из оптицаја све новчанице изнад пет фунти. Примећено је, наиме, да се у Енглеској, земљи давнишње банкарске културе, ако се тако може рећи, у земљи где скоро сваки човек од 15—16 година има свој рачун у банци са којим располаже чековима, врши тезауризација великих новчаница, које су у оптицају скоро искључиво на црној берзи.

Црна берза, као тржиште које зна само за један закон, а то је закон што веће личне користи, не може да манипулише чековима или другим средствима плаћања без готовине. Услов за функционисање црне берзе је строга дискреција оба партнера, скоро анонимност продавца и купца, јер су обојица свесни да врше радњу која иде на штету заједнице. Код те радње мора све да иде брзо, и зато се на црној берзи послови обављају само за готово, а врло често за готово са плаћањем унапред. И најсолиднији чек остаје на црној берзи у руци власника рачуна.

Када је Енглеска банка донела одлуку да повуче новчанице изнад пет фунти из оптицаја, забележено је снажно опадање оптицаја које је после извесног времена стало. У току тог повлачења мењали су црноберзијанци велике новчанице са есном, само да би се обезбедили од евентуалних губитака или не-прилика.

Познато је да се новчанице у Енглеској, од пет фунти па на-више, приликом стављања у оптицај заводе у специјалан регистар, тако да се сваког момента зна коме је новчаница издана. Прави власник новчанице дужан је да снабде ову својим жиром када је некоме даје у плаћање, тако да банка зна кроз чије је све руке новчаница прошла када се једнога дана опет појави на њеном шалтеру. То је било врло једноставно у доба пре рата, јер је свако веће, па и не-знатно плаћање, вршено преко рачуна у банци. Плаћања у го-

тову са великим новчаницама била су врло ретка.

Међутим, у циљу што успешније борбе против нездозвољених послова на црној берзи, банкарски кругови у Ситију траже од Енглеске банке и Министарства финансија да се при стављању жира на новчанице уведе обавезно легитимисање власника новчанице који ову даје, и да се број легитимације стави поред жира. На тај начин би власти сваког тренутка биле у могућности да контролишу цео ланац сопственика поједине новчанице, који су ову имали у свом власништву на њеном путу од банке до поносне уплате на баничном шалтеру. Тако би убрзо многи црноберзијанац био откријен и избачен из строја спекултивних послова које врши на штету осталих потрошача.

Разуме се да се при спровођењу ове мере, која има за циљ смањење оптицаја путем повлачења великих новчаница, мора виличити са чињеницом да се оптицај неће смањити за цео износ великих новчаница, јер ће многи те новчанице заменити за мале износе, тако да ће само известан део повученог износа остати на разним рачунима у банкама. На тај је начин, али, промашен циљ који се желио постићи примењеним средством.

У сваком случају, ово је један пут и начин који у вези са другим допунским мерама може да стави емисиону банци и министру финансија нова сердевства на расположење и да изврши пролазан благотворан утицај на развој цене на тржишту.

Истовремено када је Енглеска приступила том начину смањивања оптицаја, узели су и САД ту могућност у расматрању с обзиром на још јачу тезауризацију великих новчаница у вези са психозом инфлације у Америци и праксе да се великом готовинама најдакше може избеги опорезивање, јер се оне не могу тако лако контролисати. То је баш сада у последње време случај, када су САД тако ригорозно повећале своје пореске стопе.

Новчанички оптицај САД износио је крајем августа 1939. године 7,14 милијарди долара и попео се до краја маја ове године на 17 милијарди, што представља повећање од скоро 140% у односу на време пре почетка овога рата.

При томе је темпо повећања оптицаја био преогресиван. У оквиру тог увећања оптицаја нарочито је увећан оптицај новчаница од 100, 500 и 1000 долара, док код новчаница од 10.000 долара то није био случај.

Исти је случај и са Холандијом, која је имала новчанички оптицај од 992 милиона форинти почетком 1939. године, а 3.295.5 милиона средином марта ове године.

У вези са повлачењем новчаница од 500 и 1000 форинти смањен је мартовски оптицај од 3295,5 милиона за 850 милиона до краја маја ове године. Један део тог повученог износа исплаћен је понова на основу доказатног власништва из легалног пословља у новим новчаницама од 100 форинти.

Из свега овога видимо да су ских мера. Монетарне мере нијесмо предузимали.

Ако се потсетимо шта смо до сада све предузимали, видимо следеће мере у оквиру настојања наших надлежних места, које мере имају за циљ консолидовање финансиског и привредног прилика код нас, чији је поремећај изазван с једне стране изгубљеним ратом, а с друге специјалним положајем у коме се налазимо.

У прво време држава се обраћала новчаном тржишту уписом благајничких бонова Српске народне банке. После тога је Министарски савет донео уредбу о увођењу пореза на ратну добит акционарских друштава и о повишењу такса, као и о ванредном кредиту од 3 милијарде динара за финансирање јавних радова, чија је прва транша од 1 милијарду уписана још истога дана када је уписан отворен.

Затим је уведен ванредни ратни додатак на монополске артикли (шећер, ракију и вино), а повећана је и железничка путничка тарифа за 100%. У оквиру даљег настојања да потребна средства намакне здравим мерама, држава је донела недавне уредбе уводећи ратни специјални додатак на земљарину и овлашћујући министра финансија да изврши упис дугорочног зајма до износа од 2 милијарде динара за обнову домаће народне привреде и друге државне потребе по програму који ће утврдити Министарски савет.

Наш је новчанички оптицај већи него што одговара привредном потенцијалу наше земље. Кривицу за то сносе они који незаједљиво гомилaju новац код куће.

Одрживање оптималног оптицаја једне земље тешко је и у мирнодопској привреди, а камони у ратној. И зато морамо са пуно разумевања и готовости на сарадњу примити све мере које министар финансија доноси у циљу срећивања финансиског и привредних прилика у нашој земљи.

На нама је да му помогнемо да мобилише сва она средства која су у данашње време нечелически употребљена и да их приведемо правилној употреби у интересу свију нас. Јер ми не можемо да се опоравимо тако дуго док интересе појединца не обуздамо и потчинимо интересу целине. Ниједном од нас не може да иде добро, трајно добро, ако нам свима не иде добро. А да би нам свима добро ишло морамо сви до једног учинити све што је у нашој моћи да се лакшамо обнову ове земље.

Упис зајма за обнову домаће народне привреде је наша национална дужност, исто тако као што је наша дужност да ову земљу волимо и да се за њу ако је потребно жртвујемо. И једно и друго је наша морална и национална обавеза. За једно и друго треба одлучности која се огледа у подређивању властитог интереса интересу целине.

Уписујте овај зајам, и сваки други. Помозите гледог се ваша помоћ затражи, прихватите гледог се укаже потреба, јер ми морамо да сачувамо ову земљу и овај народ и да се као генерација покажемо достојни наших предака.

Учините према томе и ви ви удео!

Уписујте 41/2% зајам за обнову домаће привреде како би сачували куповну моћ нашега днара.

Др. И. Л.

Министар Рајха Функ о штедњу у рату

Поводом 25-годишњице Градске штедионице у Берлину, која данас има преко две милијарде рајхсмарки улога, говорио је министар привреде Рајха Функ о штедњу у рату и њеном значају за обезбеђење ратних финансија и као основи за социјални напредак. У народној привреди треба да се положе одлуčна вредност на здраву валутну политику, изјавио је министар између осталог. Задатак је ове валутне политике, да се обезбеди вредност новца и на тај начин и штедни улоги нарочито опорезује. С друге стране пак треба пореским мерама обухватити све оне који сада извлаче средства која им нису потребна са регуларне новчане пијаце. Ово је утолико оправданије што немачки народ својим штедним прилогом сачува и да се уз помоћ разумне политике пореза, плата и цена сачува и појача куповна моћ и потстрек за рад. Штедионице имају поред новчанице привредних задатака још и националнопривредних задатака и националнопривредни и социјалнопривредни прилог.

Из овога простиће сасвим природна консеквенција, стабилност валуте, која како за време рата тако и за време мира претставља непроменљив циљ. Којели очигледан доказ о вредности рајхсмарке не сме прећи преко чињенице да су у Немачкој цене у трговини ангре као и свакодневни трошкови скочили од почетка рата само за незнатај део, док је наспрот у Енглеској и САД дошло до повећања цене које од почетка рата постиже до 54%. Оно је у последње време довело до тешких борби око надница и до штрајкова. При томе су управо привредни експерти њихових земаља веровали да ће доћи до слома немачких финансија и немачке валуте па су то и претсказивали као нешто што непосредно претстоји.

Тако на пример најразлије указујују на повећани оптицај немачких новчаница као

из знак инфлације која почње или која је већ у току. У ствари се повећани оптицај новчаница добрим делом објашњава тиме да је права потреба плаћачних средстава такође знатно повећана у току рата. Томе су међутим, предузимале и разне финансиске мере, као повећање разних пореских стопа, увођење специјалних ратних пореза и емисије државних зајмова са дугим и средњим роковима.

Ми смо у том циљу досада остало само на пољу финансија.

Уколико су дакле новчани приходи већи утолико морају бити већи и порези. Нико међутим не мисли на то да штедне улоге нарочито опорезује. С друге стране пак треба пореским мерама обухватити све оне који сада извлаче средства која им нису потребна са регуларне новчане пијаце. Ово је утолико оптималног оптицаја једне земље тешко је и у мирнодопској привреди, а камони у ратној. И зато морамо са пуно разумевања и готовости на сарадњу примити све мере које министар финансија доноси у циљу срећивања финансиског и привредних прилика у нашој земљи.

На нама је да му помогнемо да мобилише сва она средства која су у данашње време нечелически употребљена и да их приведемо правилној употреби у интересу свију нас. Јер ми не можемо да се опоравимо тако дуго док интересе појединца не обуздамо и потчинимо интересу целине. Ниједном од нас не може да иде добро, трајно добро, ако нам свима не иде добро. А да би нам свима добро ишло морамо сви до једног учинити све што је у нашој моћи да се лакшамо обнову ове земље.

Уписујте овај зајам, и сваки други. Помозите гледог се ваша помоћ затражи, прихватите гледог се укаже потреба, јер ми морамо да сачувамо ову земљу и овај народ и да се као генерација покажемо достојни наших предака.

Учините према томе и ви ви удео!

Уписујте 41/2% зајам за обнову домаће привреде како би сачували куповну моћ нашега днара.

ОНИ КОЈИ
ДОЛАЗЕ

ВЕЉКО СУШИЋ Врисак на Пашиновцу

Вељко Сушић од прошлости има Шантићеву књижевну школу, од садашњости трећу награђену песму, од будућности, као и сви — све.

Млад човек, носилац блиставих зуба, млад новинар, носилац блистог регионализма, Вељко Сушић је у изграђивању, тек, како се то каже, обећава, јер с државом љубарљу прати књижевност: читаве антологије зна напамет, по целе критике препричава лако, као бајке.

Музе су му, дакле, походиле памћење, као пегаз наливпера стално му зајахује шав од шпага над срцем, те иако још није прави и признати песник, написао је, ето, песму за коју је комиски утврђено да је међу најбољима.

*
Награђена песма Вељка Сушића, како кажу, некима се понајвише допала. Милозвучна је, у лирској је традицији, кратка, јасна, својствена, упамтљива — мал те не сонет неки горштачко га кова.

И тако, једна песма, један успех: у ранија времена с двадесет таквих песама постајало се признатим песником. А поготово ако је из Шантићеве књижевне школе.

Јер спомене ли се и само име Шантић, нагонски и идолопоклонички Вељко Сушић ставља руку на срце, баш као да би хтео да каже: „Шантић, па бог!“

А то значи да тај млади човек песништво схвата као непосредни природни дар, да песму за неку осму свету тајну држи, да прво искреност па онда школованост ценi, певање да је за њега разговор не са личном свешћу, песништво свештени а не светски позив.

И то је тачно.
И беспоговорно је ако на песнички позив природа одговори правим стваралаштвом. Јер,

Лирика није патетика.
Лирика није естетика.

Лирика није придика.

Како кад оно на сувој и чврстој лози оране грозд стозрни, право стваралаштво је устостручавање дејства.

Устостручавање дејства да се и срце и разум преваспитавају, устостручавање дејства да читаве школе, читаве правце, нацију целу, стих-два устостручено могу да крену, усталасају, устостручено могу да смире, умудре:

„Оставте овде сунце туђег неба
Неће вас гријат ко што ово
грије...“

И тако, с награђеном песмом Вељка Сушића истовремено се одаје признање Шантићевој књижевној школи, непресушном извору примера правог песничког стваралаштва, које је снагу регионализма уздизало до снаге национализма.

*
По занимању новинар, Вељко Сушић је пре рата објавио неколико песама, неколико приповедака по разним омладинским часописима, дао пољетне репортаже свог родног града, истра-

ВЕЉКО СУШИЋ

живио манастирске, општинске прашњиве архиве како би националне и културне појаве извршно осетио, извршно приказао.

Повучен, радан, скроман — скромно и одговара:

— На мене је утицала непосредна средина, песничка традиција мого града — бехар-града.

— А она је?

— А она је Шантић, његова топлина, његова искреност, његова човеколубивост.

— Па онда?

— Па оја Дучић суверених потеза, сувереног израза.

— А проза?

— Андрић, Црњански

— А шиљеви поезије?

— Да се врати родном тлу, да се њиме прожима, да се ослободи декадентног.

Па је на крају од свега тога остао утисак да је тај млади човек исправно схватио основну мисао, наиме да је песник дужник а не правник целине, да је песништво лавовски део жртвовања, а не лавовски део искоришћавања.

И тако, Вељко Сушић је исправно песнички обдарен за доказ чији је његова награђена песма, кратка, јасна, упамтљива.

Из родног града...

„Родио сам се и одрастао у кући чији један прозор гледа у башту, са леандерима, зимзеленом и огромним чимпресима, у којој је данима, а често и по целе ноћи, седео песник Алекса Шантић. Башта се налази пред кућом Светозара Ђоровића, зета Шантићевог, и изгледа као пропета изнад огромних стена модре, стравичне реке.

У њој је Алекса провео и последње дане свога тужног сама-ког живота. Као кроз маглу сећам се његовог благог лица, скоро увек тужног и меланхоличног, бледог, јер је Алекса у то време оперисао један бубрег и био је тежак и неизлечив болесник.

Пео сам се као дете на циновски дуд, на „мурву“, како се каже у моме граду, испод које је некад седела Алексина комшиница „лијепа Марак“, а потом и друга непробона Шантићева љубав из песме „Једна сузак“, можда најлепше песме наше љубавне лирике.

Као босоноги седмогодишњак играо сам се „ѓоње“ испред „магазе“ некадашњег угледног трговца Николе Ђоровића, на чијем је „банку“ (тезги), у једном полу-мрачном углу „мјешовите трговине“ свога оца, млади Светозар Ђоровић бележио своје ведре локалне „цртице“, свога „Перу Кантанак“, „Стојана Мутикашу“ и обесног „Зулумира“. На Великој тени, која се налази у трговачкој „четврти“ мого града, залазио сам често у један дућан у коме сам обично куповао квасца. У тој радњи, пре скоро пола века, отпочео је да пише своје прве блиставе стихове пе-

ник Јован Дучић, помажући у радњи као младић своме јаку Ристи Глоговићу. Мало доцније, Дучић је, сашивши учитељску школу, постављен за учитеља у чувену школу „Под Кошћелама“.

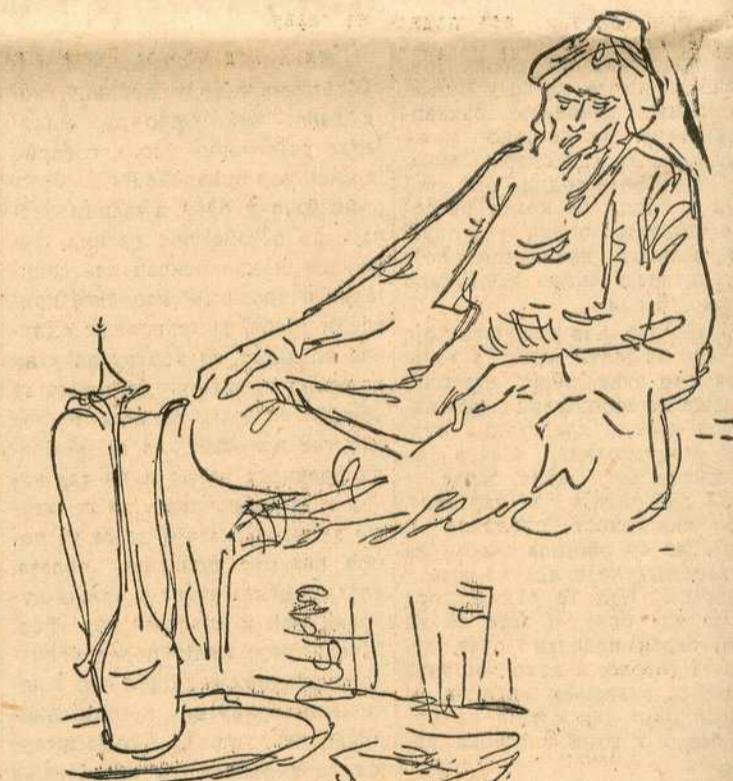
У томе ведром граду, као што рекох, провео сам детињство и младост, најлепши део свога живота. Ако сам и ја помало заражен књижевним бакцилом, томе не треба да се чудите. Је тврдо верујем да је томе знатно до-принела и средина у којој сам понико и необично жива песничка традиција мого родног града. Добар познавалац тадашњих његових прилика, пок. Павле Поповић, који је често навраћао у тај град, говорио је да је у то време, пре пола века, и најобичнији његов грађанин са шалаварама и тољуцима и са трабуловом оком паса знао веома зналачки да расправља о приповеткама Стевана Сремца или књижевним огледима Љубомира Недића.

У моме граду, пре пола века, формирао се један књижевни покрет, на чelu са тадашњим познатим „трифолијумом“, који је имао и свој лист „Зору“, необично цењен и радо читан у тадашњим књижевним круговима, књижевни лист основан на пет година пре „Српског књижевног гласника“.

Претставници тог књижевног покрета налазе се, данас, скоро сви, на окупу, на гробљу Пашиновцу. Под мирисом посмртне буктиње, која се и данас често пали, ту, на том гробљу, лежи по-копана сва слава и величина овог ведрог, сунчаног града.

С обје стране мутне, набуја-сак црнооких Јерменкиња. У горњим одјама, под самим кро-вом, слуге су тврдо спавале, уморне и изнурене дугим и мучним пословима. Пред паши-одјом, с пушком у руци, дебе-ли и бркати Анадолац, права преиспољна грдосија, склапао је, с временом на вријеме, отечене капке преко кrvavих, избуле-них очију, готов да се на сваки шум тргне и на нежељеног го-ста устријеми и нарогуши као изненадена звијер.

Али-пашина одја, освјетљена слабом свјетлошћу лојане свије-ће, усађене у огроман бакарни чирак, мирисала је на увенуле дуње, заборављене негде у влажном долафи. Њихов мирис мијешао се и стапао с тешким воњом лозове ракије коју је па-ша до јуче испијао из мале ча-ше, мераклијски, уз мезе, а ко-ју је вечерас пio из калаји-ибрика, с горчином, у жељи да у себи угаси неку чудесну жећ која му је сушила грло, да за-борави на стварност, на језиву помисао о заточењу и смрти. До јуче славан, силен, обијесан, го-сподар цијеле једне покрајине, крваве и увијек бунтовне, Али-паши је сада био обичан зато-ченик Латасов, заробљеник осу-ђен на смрт, смирен и укро-ћен на звијер која је коначно уви-ђела да је сваки отпор узалу-дан и бесмислен и из чијих је неповјерљивих, злослутних очи-

Цртежи К. Ј.

та, разузданых голаћа и крвоти-ја, катилски расположених пре-ма султановим аскерима који су, на врховима својих бајонета, уносили у мрачну, бунтовну зе-миљу давно жељени мир и спо-којство. Али-паши Ризванбего-вић, велики силник и пустолов, највећи одметник свога времена у турском царству, и, уз то, сла-дострасник и пустахија о коме су приче кружиле, проводио је заточен последњу ноћ на освоје-ном и крвљу натопљеном Паши-новицем.

Стравичан мир испуњавао је опустјеле Али-пашине конаке, мале, серпидаме прекривене про-сторије у којима се до јуче ни-ло без предаха и оргијало до изнемогlosti уз пјесму и ври-

У Конаку је и даље владао дубок, непроходан мир. Пашино-вац, поплављен водом из разли-вених потока са Подвележа, слио се с густом поморчном у мрач-но, непрозирној платно. Низ ли-

(Наставак на 11тој страни)

Поводом 75-годишњице смрти Кнеза Михаила

Навршило се три четврти стогодишице морају више но иједне друже ге указати на сву државничку величину кнеза Михаила, који је малим срећствима, а без рата, толико постигао, који је срећно провео између многе Сциле и Харибде, малу Србију, брод тек у изградњи.

Данас, када се српски народ труди да се у сваком погледу опет врати самом себи, својој души, више него и кад треба да се сетимо тога владара који је био сав Србин, човек у најлепшем смислу речи, државник — реалиста, одличан познавалац Европе, једном речи вођа какав је био потребан српском народу.

У данима бола и невоља народи умеју дубље и благодарније да гледају у прошлост, па су стога, приликом ове 75-годишњице многе од нас обузеле мисли, у које се можда, нисмо дољно удубили приликом његове стогодишњице рођења, 16 септембра 1923.

Сав Србин

Високо образован, темељно упознат са целом Европом, чије је најважније земље обишао не као петнаестодневни туриста, већ у току вишегодишњих боравака, богат личним и родбинским везама са многим значајним и утицајним личностима у иностранству, кнез Михаило је септембра 1860 засео на престо полупатријархалне државе која му је поверена, чврсто решен да јој буде вођа и отац какав треба — само Србин и сав Србин. Лично за ондашње појмове огромно богољубљено, он предњачи примером спартанског живота, прави син кнегиње Љубице, о којој је, баш у друштву угледних странаца, са нарочитим поносом говорио као о примерној сеоској домаћини: о њеном напорном ноћном раду, кад ваља спремити обед онима на далеким њивама, о њеној вештини у кухињским пословима, о њеној патријархалној скромности у којој све до 1833 године није хтела да седа за сто кад кнез има гостију, одбијајући дугог ословања са „Светлости” све док се није покорила изричној жељи кнеза Милоша у том погледу.

„Мени је дукат на дан доста”, рекао је кнез Михаило Милану Ђ. Милићевићу.

За помагање невољних или неправедно запостављених, за достојније претстављање свога народа, тај владар-Спартанац знао је напротив увек бити широке руке.

Цео његов живот био је посвећен српској заветној мисли. Али он је јасно гледао на етапе којим мора ићи остварење тешких мисли, строго у границама стварности и постојећих могућности.

„Ко ми помене Душанове границе, тај ми је душман, а не пријатељ!”

Баш у данашње време ове нам

Савет у својој тесногрудости, а заклањајући се иза слова закона о „годинама доиста проведеним у државној служби”, остао при томе да Филиповићу смање пензију за 200 талира, кнез Михаило није према Савету применио праксу апсолутног владара, није хтео да омаловажи тај високи фóрум чак и кад чини неправду, него је Филиповићу до судије ону разлику од 200 талира — из својих личних срећстава.

У својој личној душевној трагедији, разлазом са кнегињом Јулијом, кнез Михаило се од првог до последњег часа показао витез од главе до пете, достојан и великородан, прави господин у најлепшем смислу речи.

Велики поштовалац Немаца

Већ смо подвукли да је кнез Михаило, ваљда као ниједан други наш владар, из основа поиздавао све веће европске народе и њихове земље, провеши дуже времена у свакој од њих (три дужа путовања по Европи од по две године). Често су у последње време цитирани његове карактеристичне неповољне речи о Енглезима, њиховом карактеру и њиховој колитици. Утолико се похвалније изражавао о Немцима, хвалећи њихову тачност, исправност и савесност. У свакој прилици је показивао своје симпатије према Немцима који су као стручњаци, занатлије, трговци и др. живели у његовој престоници.

Иако је подједнако добро говорио и немачки и француски, нарочито се радо служио немачким језиком. На министарским седницама и разним конференцијама у двору, кад би хтео неку своју мисао нарочито да подвуче, имао би обичај да поенту онога што је рекао на српском, понови и на немачком (пише Милан Ђ. Милићевић). За време дугих година проведених у иностранству, најмилије му је боравиште увек било немачки Беч. У много прилика, јавно је истичао своје симпатије за стварне мачке јединије, као усталилом за италијански „Ризорђименто“.

Ако прошлост народа може бити учитељ и путоказ садашњице и будућности, из живота, владавине и схватања кнеза Михаила у данашњим озбиљним временима може и треба још много да научимо.

Из позоришног света

❖ Ускоро ће у Берлину (Извавачко предузеће „Пропилеј“) изаћи Историја немачког позоришта од проф. др Хајнца Киндермана.

❖ Међу премијерама у Немачкој последњих дана нарочито су запажени комедија Далеки пут берлинског књижевника Пере Швенцена (Норвежанина превод), приказана у Бреслави, и Да спасем срећу, комад од Јозефа Марије Франкса, приказан у Лайпцигу.

❖ Позната бечка драмска уметница Хедвига Блајтброй прославила је педесетогодишњицу своја ступања у стално чланство бечког Бургтеатра. Приликом тог ретког и значајног јубилеја, уметници су указане велике почасти.

СА ИЗЛОЖБЕ РУСКИХ СЛИКАРА
„Св. Архангел Михајло“, икона од Б. Шаповалова

ВРИСАК НА ПАШИНОВЦУ

(Наставак са 10-те стране)

мене олуке на Табији вода је пруједначено и тужно шумориша.

Али-паша Ризванбеговић, дојучерашњем господару вилајета, заваљеном на миндерлуку крај разгорјеле мангale, чинило се, од тог муклог добовања кишних капи у олуку као да то самрнички бубњеви потмуло ударају у ноћи и језиво оглашују крај његов, смрт и цензуру на коју се слегао силан свијет, и влашки и турски. Његово тамно-блиједо лице, при врховима већ поднадало од дуге несанице и самрничког страха, било је осуто плавичасто - руменим печатима; усне, модре као ћивит, као у грозди, тихо су подрхтавале. Пред упалим очима, уокруженим тамним колутовима низала се, у изненадном магновењу, слика за сликом: дуга акшамлучења, у баштама крај Буне и Радобоље, у дубокој сјенци јабланова; јутарња јахања на бедевији „Влахињи“ по винородним Мазољицама у друштву мутесарија и царских конзула; страсна миловања и пијане оргије у хaremу, за вријеме дугих зимских ноћи, када су под притиском алкохола и распаљене страсти чилила и ишчезавала сва сазнања о нишавилу живота и све се сливало и стапало у један сулуди сан о срећи.

Сав тај ишчезли и прохујали живот оставио је сада само успомене, горке и убитачне. Све га тога сјећао се Али-паша с боловом и горчином која је, кад по кап, потајно и крвнички тројала душу и разједала већ раскрвављено среће.

Па се сјети, затим, јучерашњег дана, мрачног и суморног, када су га везани провели кроз ускомешану чаршију. Сјети се власног терзије Ристе Налбанте, чијем је сину лајске године корба чим избио лијево око када је, на разиграном хату, као поМанни вилењак, у галопу пројурио низ стрму Суходолицу.

Чаршија је била сва на ногама када су аскери ударили у бубњeve. Са бедема иза Пузића куле проломио се оштар глас борије. Када су наоружани А-надолци са везаним Али-пашом

ВЕЉКО СУШИН

ШЕТЊА ГЕТЕОВИМ ГРАДОМ

Франкфурт на Мајни, јуна

Франкфурт на Мајни, један од најбогатијих трговачких градова Рајха, претставља истовремено прошлост и садашњост. Већ Фридрих Барбароса, савременик Стевана Немање — одређује га изборним краљевским градом, где су се од године 1562 па кроз столећа, крунисали цареви и краљеви Немачког Рајха.

Још стоји у својој величанствености Дом са изборном капелом, дворана царева у општинској већници, где су се цареви саветовали са својим већима. Ту је и чувени двор на Ромербергу, на тргу где се сваке године одржавају ремербершке свечаности, по угледу на оне у Салцбургу.

Град је био потчињен само цару, уживао је све привилегије слободе и заштите. Никада није био паљен или разаран, што има захвалити сталожености јеће трговачке вароши, над чијом су судбином били занатлије и трговци. Старе трговачке куће са изванредном архитектуром, као што је кућа „златни теразија“ или „златне светиљке“ указују на богатство и укус, тако да није чудо што је Франкфурт на Мајни у националсоцијалистичкој Немачкој, постао „град немачког занатства“.

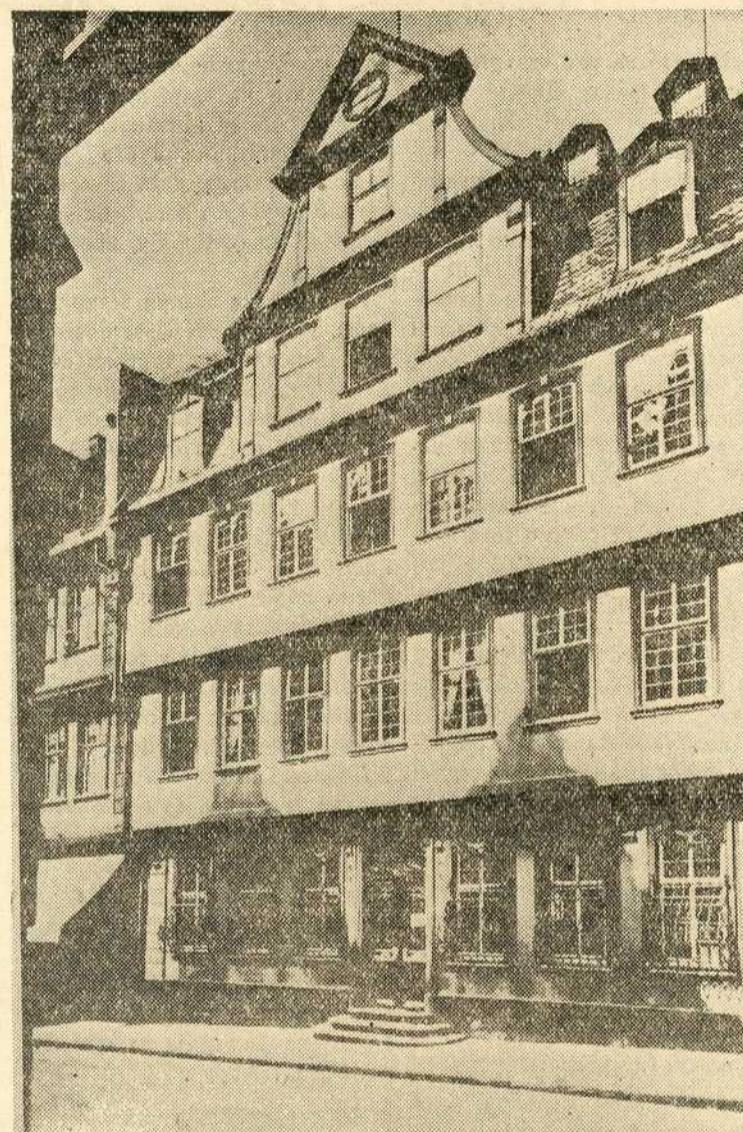
Насељен већ две хиљаде година пре Христа, Франкфурт је данас пријатан немачки средњи век и савремена велика варош. Он се развијао брзо. За Гетеове младости није бројао више становника, него што их данас може да прими огромна зграда за свечаности. Старо и ново није се никада сукобљавало. С тога је, као непроцењиво завештање, очувана и кућа у којој је Гете угледао света, 1794, и радио је доцније на својим делима. Побожно ступа свако у собу где је стајала његова колевка, или у просторију и којој је писао журно свој први састав „Геза фон Берлинхихгена“, „Младог Вертера“ и генијалне сцене свог првобитног „Фауста“.

За Гетеове младости Франкфурт је имао зидине и торњеве, од којих су неки и данас очувани. У делу „Дихтунг унд Вархайт“, Гете је тадашњем Франкфурту подигао трајан споменик. И само име Хиршграбен, у коме је сада Гетеова кућа про ширена у Гетеов музеј, морало га је даномице потсећати на славно царско доба Франкфурта. У градским откопима општинска управа гајила је јелене за свечаности приликом крунисања.

Касније је, у истој улици, млади Фридрих Хелдерлин прошао кроз сву беду приватног учитеља, тако да ни страсна и тајна љубав према женама његовог супровог послодавца, банкара Гонтарда овековечена у Хелдерлинновим стиховима — није му олакшала судбину. Године 1814, Гете је затекао радни и забавни Франкфурт већ са око 40.000 становника. Данас има 550.000 становника.

Франкфурт није никада био резиденција свештенства — клерика или властеле. Главну реч је водио увек грађанин, чији је понос био да ствара културне установе. Градски институт за уметност носи име свога завештача. Неко приватно лице сакупило је ту дела Рембрант, Дијера, Холбајна, и многи су странци свратили у Франкфурт, само да би видели Ван Дајкову „Мадону од Луфе“. Касније су придошли Коро, Мане, Трибнер. Франкфурт је и незаборавим обитавалиште великог немачког сликара Томе, који је у Франкфурту најбоље године провео, тако да постоји његов архив и богата збирка његових слика. Постоји и природоисториски музеј, за чије је оснивање дао потстрека сам Гете.

Музеј за историју музике са својим скупоценим збиркама стаја мачке, простире се од шума и

Кућа у којој је Гете рођен

Foto: (Europäische Korespondenzen)

рих музичких инструмената и ливада Таунса, до светске индустрије ИГ Фарбен, највеће фабрике боја на свету.

Либајтов дом са безброя мајсторских вајарских дела, такође су задужбине франкфуртских грађана. Не може се а не посетити Кинески музеј, јединствен по својој врсти у Немачкој. При улазу

нас поздрављају кинеска божанства, у једној савршеној средини грађанске кинеске куће са одабраним конфором Истока, са капелом Конфуција, и са једним кинеским позориштем.

Високи степен франкфуртског грађанског сталежа осведочен је оснивањем универзитета, пред само избијање светског рата 1914, који носи име Јохан Волфганг Гетеовог универзитета. Велики број студената из свих европских земаља посећују њен познати факултет економских и социјалних наука.

Градска библиотека, позната у целом свету, броји око 600.000 свезака драгоцених рукописа, међу њима својеручних списка Гетеа, Шилера, Клопштока, Кернера, Шопенхауера, Лутера, Меланхтона и Фридриха Великог.

Није случајност што Франкфурт има и један музеј за куварску вештину. Тамо се увек добро живело. Чувене су франкфуртске кобасице. Има кућа у којима старе месарске породице већ 400 година продају кобасице, које се по старом обичају од пролазника држе у рукама, и једу још док су топле. Чувена

је „Црвена кућа“ са кобасицама. Надалеко је заступљено и познато винарство. Један зелени венац хоморике показује на вратима, да се ту точи свежа шира. Странци и домородци заједнички седе угодно на дрвеним клупама, и наздрављају један другом вином, уз песму и шалу. Перени и свежи ораси, који расту у околини Франкфурта, стварају се да слатко вино не удари у главу.

Франкфурт, велики град у једном од најлепших предела Нема-

није било потребно, био сам очаран богатим забавама“.

Х. Г.

Двестопедесетагодишњица Лајпцишке опере

Лајпцишка опера слави ових богати саксонски двор (чији је цај сајај био увећан дебијањем и пољске круне) развијао обилан и плодан уметнички живот. Баш у тежњи да незаостане ни на том пољу да Дрезден, треба и тражити главни разлог лајпцишког Градског већа да сагради оперску зграду и образује оперску трупу.

И поред тога што је и дотле у Лајпцигу, славном универзитетском и издавачком граду, било врло развијен музички живот, Лајпциг је већ прве кораке своје новостворене опере морао да тражи помоћ из Дрезде. За првог управника нове градске опере ангажован је дотадањи дрезденски дворски капелник Николаус Адам Штрунк који је дао правац рада у првом раздобљу рада нове опере, у коме је фаворисан класично-херојски репертоар.

У тој иницијативи, пре Лајпцига се јавио само град Хамбург, који је још 1678 био подигао оперску зграду, чувену стру „Оперу на Гушцијем тргу“. Међутим, треба имати на уму да је Хамбург био суверена градска република, немачка држава за себе са великим светским трговином.

Лајпциг, напротив, који је 1693 године следовао примеру Хамбурга и подигао градску оперску зграду на Брилу, не само што није био самосталан град, него није био ни престоница. И у самом оперском ансамблу било је од самог почетка доста

Плодан рад Моравског народног позоришта

Желећи да успостави што текшићи додир између позоришта и средњошколске омладине, управа Моравског народног позоришта у Нишу предузела је низ мера у том погледу. Као први корак, да би привукла сриску омладину позоришту, управа Моравског народног позоришта још пре једне и по године дана успоставила је специјалне ћачке претставе, које се редовно дају сваке среде и недеље пре подне.

У даљем развоју присних односа између позоришта и средњошколске омладине, Управа је основала фолклорну групу коју сачињавају ученици и ученице нишских средњих школа. Ова група је много ученила за ближи додир између школе и позоришта, она је успела да врати нашу омладину извору народне уметности, према којој је створен читав један култ захваљујући баш фолклорној групи, која са великим појртвовањем, љубављу и разумевањем негује народне игре, песме и музiku.

Пре неколико месеци управа Моравског народног позоришта у Нишу расписала је међу школском омладином један конкурс за израду темата чији је циљ да развије смисао и љубав школске омладине за српску поезију, српску културу и уметност. Одзив ученика и ученица на овом конкурсу био је неочекиван, јер се јавило преко стотину ученика и ученица са својим радовима.

Схватајући значај овог конкурса, претседник Владе народног спаса, генерал Милан Недић дао је 10.000 динара да се награди најбољи рад на конкурсу.

Министар прописете Велибор Јонић дао је 5000 динара, а нишки окружни начелник Чедомир Младеновић такође је дао 5000 динара, док је управа Моравског народног позоришта у Нишу са својим

награду од 2500 динара, управе Моравског народног позоришта добила је Божена Задфан, ученица VII разреда Женске гимназије и т. д. Укупан број подељених награда износио је 16.

Четврту награду од 5000 динара, окружног начелника Чедомира Младеновића добио је Александар Ђорђевић, ученик VII разреда I Мушке гимназије.

Трећу награду од 5000 динара, окружног начелника Чедомира Младеновића добио је Александар Ђорђевић, ученик VII разреда I Мушке гимназије.

Четврту награду од 5000 динара, управе Моравског народног позоришта добила је Божена Задфан, ученица VII разреда Женске гимназије и т. д. Укупан број подељених награда износио је 16.

У прво време, главне сезоне Лајпцишке опере поклапале су се углавном са временом чуvenих лајпцишким сајмовима. Сајмски циклуси те опере убрзо се прославише широм Немачке.

У времену после Седмогодишњег рата (1756—63), Лајпцишке опере доживела је доба извесног опадања, изазваног између осталог и оштром, не увек оправданом критиком славног Готштада који је у оно време играо доминирајућу улогу у интелектуалном животу Лајпцига.

Раздобље новог полета, у чијем је знаку Лајпцишка опера 1793 прославила своју прву стогодишњицу, везано је за име композитора Јохана Адама Хилера, чију је традицију наставио славни Лорциг својим народним операма.

Неколико Лорцинових дела доживело је своју премијеру у Лајпцигу. Уопште се Лајпцишка опера може похвалити славом премијера неколико најзначајнијих немачких оперских дела. У њеним аналима највише ћемо веома премијера Марцигера и Геновеа,

ПРВА ЉУБАВ БОГОБОЈА АТАНАЦКОВИЋА

Као и његов школски друг и присни пријатељ Бранко Радичевић, тако је и Богобој Атанацковић, творац наше модерне новеле и један од најродољубивијих српских писаца, био и похлопник жена. Није ни чудо, кад се има на уму да обожица припадају реду носилаца књижевног романтизма, који у темељу свог доносимо само оно што се односи на ту прву љубав нашег даровитог романтичара, на Паулину Арадску, из Суботице.

* * *

„24 фебруара 1850. — У ходнику сам хотела вароши Суботице. Ту чекам свога пријатеља Прокопчањија, који ми је обећао да ће ме одвести к њојзи! — Али четири сата је прошло а њега још нема. Ако скоро не дође, неку га даље чекати.

25 фебр. (француски). — Ја сам љубоморан, ја сам лудак. (Српски): Боже мој мили и драги, не довађај ме у искушење, ал' (франц.): ако ме неће љубити, умрећу... Ах, Паулино! мој божји анђео, заправо божји!

Он је друговао с двојицом великих људи нашег народа, са Бранком Радичевићем и Светозаром Милетићем. Његов темперамент нема готово никаквих додирних тачака са тврдим политичким реализмом трибуна Милетића. Али у упоређењу с Бранком, то су два близанца: обожица присталице Вукове, обожица воле весели, бурни живот који привлачи младе људе, обожица, слично Ђури Даничићу мењају своја крштена имена, посрђују их. Тако се Алексије у књижевности назива Бранком, а Тимотије Богобојем. И, најзад, обожицу је грудобоља однела са овог света. Рано, врло рано.

Богобој Атанацковић, рођен у Баји, проводио је весели живот младића имућије породице. У двадесет и другој години живота већ је то монден ондашњег времена, који полази на дужи пут по Европи „да види света“. Одлази, преко Немачке, у Париз, тадашњи Париз Мисеа, Ламартина, Констана, Игоа, Бодлера, Балзака, Готјеа и других величина који су баш тада имали своје блиставе успоне.

Доцније је посетио Берлин, Лондон, Италију. Жудњом једног сентименталног, нежношћу одгојеног младића, Богобој је грабио од живота што више као да је знао да неће дugo бити на овој земљи. Сам каже у то време дечачком хвалисавошћу: „Дан у послу, а вече, доста пута и ноћ, у весељу проводећи. Нема ниједне отмене Српкиње којој нисам претстављен“.

Доцније, 1855, када се оженио и свио пристојно породично гнездо, писац „Буњевке“ и романа „Два идола“, тај „сентиментални и романтички поета, ишчуарио се у имућног и врло прозаичног грађанина“. Престао је да пише, водио разрађену адвокатску канцеларију у Баји, просто: живео... да би, три године касније, склопио очи за највећи.

Касније ћемо се на овом месту подробније упознати са ликом Богобоја Атанацковића какав се налази на достојном месту у српској књижевној историји. Овом приликом доносимо први озбиљнији љубавни доживљај Богобојев који је он сам оставио у посмртним забелешкама. Без никаквих дотеривања износимо пред читаоце једну вертеровску патњу, писану спонтано, на брзину и недотеравано, за себе са ма. Ове забелешке, нешто као дневник са првих својих путовања, нису биле познате Атанацковићевим биографима, Скерлићу и Мити Поповићу, јер су пронађене и објављене шездесет година по пишчевој смрти, 1918, када се ни Поповић ни Скерлић нису више налазили међу живима.

(После ове неуспеле прошње, Богобој Атанацковић, узвељен, тражи лека у новом путовању по Европи. На броду за Пештион, „24 јулија по под.“ опет мини на несрећу му Паулину).

А како се човек лепо може у мисли своје задубити, кад је опкољен оним димом (цигаре „Хавана“). Оnda му падну на ум сви јади и сва весеља, која је кад гел прживео или уживао — од прошlostи и садашњости, чим му се само она тачка од плавога дима деси а у сваком прстенчику од њега види једну слику од своје прошlosti. Успомено! Успомено! Ма да си како пуне веља јада, ти си опет слатка.

Равно данас је два месеца дана како сам тако исто у Пешти путовао као и данас. Она и сад! Она препуна је била лађа путницима, зрак загушљив, ал' ја сам се сасвим другојачије о

Цртеж К. Н.

Љуби ме а ја ћу се венчати с тобом и онда би ми срећа била потпуна... јер сам ја тек сенатор у Баји — то је истина, чиста истина. Али да сам чисте крви принц, не бих тражио другу, ју бих узео за жену. То је разлика између моје и њене љубави. Ја је љубим ње ради, а она би ме љубила ради мага положаја.

2 јуна, 21 маја (франц.): Дан св. Константина и Јелене, исти дан пре 3 године у Суботици био тако срећан! Казао сам јој све а она се чинила изненађена. Одговори ми, да је то ствар — наших родитеља. Ја се тога поново таче, али она одговори увек то исто. Истог дана сам послао писмо мом оцу и у њему умolio дозволу, да се с њом венчам.

14/2. јуна (српски): Наопако злорасположен бијах; чинило ми се, небо се на мене срушило. Сутрашњим даном беше одређено ићи просити Паулину за љубовцу а мени се чинило, да се приправљам умирати а не женити. Између мене и мојих родитеља заподенуле се дебате. Они су хтели знати, колико она има имања а ја нисам пристао, јер нисам хтео да тргујем са својом љубављу.

15/3. — Приспесмо у Суботици, био сам одмах код Арадског вих, ту је било и више дружбине (франц.): Она је била дражесна од среће. Чинила ми се коштица, био сам погружен у душу. (Српски): У вече сам ишао у театар, др. Стојковић био је у њиховој дружбини. (Француски): Ја нисам љубоморан, али то вече сам био најнесрећнији човек. Небо и земља — нисам био ни на једном ни на другом, јер нисам био ни жив ни мртв. Понео сам собом свој велики бол пред крај претставе.

16/4. (Франц.): Добио сам кошар — то је све. Ручao сам, разговарао се, затим сам отишao кући па сам легао. Ништа више.

23/9. јуније. (Франц.): По други пут у Суботици. Она је жа-

лила, што путујем у иностранство и молила ме да останем. Ја сам то одбио. Цело по подне смо се разговарали; имао сам задовољство да је видим смућену. Дала ми је цвет, примио сам га хладно.

...У Беч уђосмо и одсео сам код Златног Пауна... Милетић (Светозар) ме ухватио и однео у Шенбрун. Сиром! Он ће тако проћи са својом љубављу као и ја са мојом. Лепих имајасмо ми мисли и сувише поштења; али отров сујете, који је подгризао девојачка дотична срца и наше ће лепе снове, јер смо се надали у озбиљност претвори-ти...

29-ог у пола 8 кренуо сам се из Беча к Прагу. Бранко (Радичевић и (Светозар) Милетић су врсни пријатељи. Кад смо се растали и кад је трен (воз) се кренуо, врло је тешко било мome срцу...

26. септембар, четвртак. Данас десет недеља како сам био у Суботици код њих. — Увек, кад сам у самоћи, опомињем се мојих дама. А сад сам у самоћи, ма да је око мене до 100 људи; ал' ја сам седим за једним астalom у башти од Фелдшелсхен и слушам валцер који свира банде, која концерт држи. Валцер! С тог валцера се опомињем оних арија и звукова, које је она на свом фортијану извијала:

„Сећаш ли се оног сата?..“

Мени је ова песма и сад мила и остаће ми мила на веки. Та моје је срце сад тихо, мирно и спокојно. Изгинула је из њега она необуздана, прекомерна љубав, која је још пре неколико недеља у њему беснила. Али песма ми је и сад мила, знак да ће бити на веки.

„За љубав“ је мила остала и прва љубав овом нашем књижевнику. Да ли је та љубав младог Богобоја оставила оштријег трага и у осећајима кокетне Паулине Арадске? Непознато је. Што се зна то је, да се је она убрзо венчала са једним племићем: постала је „љубовца“ Ђуре пл. Емануела, цар. и краљ. претстојника.

Као што се види, њен супруг није био „тек“ сенатор општине у Баји....

ВЕСЕЛИН ФИЛИПОВИЋ

❖ Већ сад се чине велике преме за прославу педесетогодишњице оснивања минхенске Филхармоније. Програм прославе предвиђа измену осталог низ гала-концерата којима ће дириговати, поред Освалда Кабасте, главног диригента Филхармоније, још и неки од најугледнијих немачких музичара, међу њима Петар Рабе, Вилхелм Фуртвенглер и Ханс Пфицнер.

Може ли се ваздух поправити

(ЕОС) Последњих година стално се покушавало да се омогући побољшање у ветрењу просторија. Невидљиви делићи прљавштине, који се налазе у ваздуху, примају у себе воду и падају доле, оптерећени од мајушних капљица. Из свих правца ветра узимају ови мајушки делови воду. Они имају некада моћ да стварају облаке и отуда им име компресионог зрна. Покушало се да се учине видљивим сједињења у ваздуху. У томе се и успело.

Једна водена проба, која се заситила са воденом паром, толико се распрострила, да су зрица која су се ту налазила, као мале водене капљице падале на стаклену плочу. Плоча је имала милиметарску поделу и на тај се начин могао читати број ових зрнаца. На висинама било их је 3000 до 4000 зрнаца, мерено на квадратном сантиметру, у низији 10.000 до 50.000 а у једној соби за становље у граду било је ових зрнаца преко сто хиљада на кубном сантиметру. На морској обали главни саставни део ових зрнаца је со, на другим местима су дим и гасови машина.

Наука је констатовала и прљавље ваздуха, што може да буде од велике користи. Ту и тамо откријене су извесне радиум супстанције које се стварају у земљиној кори. Приликом изласка из земљине површине однесене су од ветра. Осим тога нађени су у ваздуху и делови еманације ториума и радиума. Најновија мерења утврдила су веће количине на југу него ли на северу. Размера се овде пење између 1:5. Стварно леже најпознатије бање на југу Европе.

❖ Немачки приморски универзитетски град Росток одао је посмртну почаст младом и за службеном композитору и диригенту Хорсту Гинтеру Шнелу, који је недавно у 32 години живота јуначки погинуо на Источном фронту тиме што је уметнику палом на пољу части до судио своју годишњу градску музичку награду.

❖ У Диселдорфу је основан Завод за социјална питања жена.

❖ Срећени су подаци о резултатима IV немачке народне акције за скупљање књига за војску. Принос ове акције знатно надвишије одличне резултате досадашње три акције ове врсте. На име, у току овог четвртог скупљања књига за немачке ратнике прикупљено је свега 10.413.481 књига. Од ових књига образовано је 48.775 нових војних књижница.

УМЕТНИЧКИ ЖИВОТ У УНУТРАШЊОСТИ

«СА СЕЛА», СЛИКА РИСТЕ СТОЈИЋА «РУЗМАРИНА» КОЈА ЈЕ ИЗЛАГАНА НА КОЛЕКТИВНОЈ ИЗЛОЖБИ МЛАДОГ УМЕТНИКА У КРАГУЈЕВЦУ

Коларчев универзитет остварује своју мисију

Међу установама, које данас врло активно сарађују на делу националне обнове међу првима налази се Коларчев народни универзитет. Запавши после рата у велике тешкоће, изгубивши највећи део својих прихода, из којих се поглавито издружавао, Универзитет је био обуставио рад. Да би Универзитет могао да обнови рад, морао је створити сам приход из којих би се подмиривали сви његови расходи, па чак попуњавао неизбежни дефицит око издужавања same Задужбине, који је настао рушењем комплекса зграда код Кнежева споменика. Ако то не би било остварљиво, преостало је једино, да Универзитет уопште не ради а да се дефицит за одржавање Задужбине попуњава из готовине Фонда.

Нова управа Коларчеве задужбине, која је првог децембра 1941, преузела дужност, стала је на гледиште да се рад Коларчевог народног универзитета мора на сваки начин обезбедити, а једини пут за то био је да се организацијом и програмом Универзитета привукши широки народни слојеви којима је он по замисли самог оснивача био поглавито и намењен. Требало је активизирати Универзитет до најширих размера, запослити све његове просторије, дати најразноврсније програме, од великих уметничких до популарних, народних приредаба, створити разне практичне течајеве и школе, организовати приказивање културних филмова с предавањима за ћаке и народ, и свему томе дати изразито српски национални карактер, што одговара стварном духу самог Универзитета и вољи самог оснивача Задужбине. Само тако, сматрано се, да се временом могу постићи резултати, који би омогућили опстанак и напредовање Коларчевог народног универзитета.

Данас, после годину и по дана, можемо констатовати са задовољством, да је тај циљ потпуно остварен, и у материјалном, а нарочито у културном и националном погледу. У материјалном, Коларчев универзитет постављен је на чврсте темеље и обезбеђен му опстанак и рад из властитих прихода, у духовном постао је важно средиште нашег културног живота и жариште чистог српског национализма. Први пут од свога оснивања Коларчев народни универзитет постао је општа народна кућа. Сви друштвени редови од радника и сељака до привредника и интелектуалаца постали су редовни посетиоци приредаба, предавања и течајева Коларчевог народног универзитета.

У току године и по дана постигнути су значајни позитивни резултати који се могу сажети у следећем: 1) Коларчев народни универзитет добио је најзад чист српски национални карактер у смислу воље и намене његова оснивача; 2) Материјална криза потпуно је преbroђена и успешни рад Универзитета осигуран; 3) Изведен програм носи преимућтво српски национални карактер. То се може најбоље видети из следећег сумарног прегледа рада у току године и по дана, који ћемо изложити по врстама и групама изведеног програма.

Предавања и течајеви

У погледу националне обнове, практичног живота и општег образовања одржан је читав низ предавања за ћаке, за публику, као и специјална за сељаке, домаћице, занатлије итд. За ученике средњих школа одржано је 25 предавања са темама из наше народне прошlosti и уметности, као и велики број национално-пропагандних предавања. Предавања обухватају све гране наше народне прошlosti: О народном песништву, Развитак срп-

ске државе у средњем веку, Развитак српске књиге и просвете, Развитак српске штампе, Развитак српског позоришта, Археологија Србије, О народној уметности, Развитак српске комедије, Наше друштво XIX века кроз епиграме итд. Предавачи су били наши најистакнутији научници и просветни радници. Одржано је такође преко 60 предавања са популарно-научним темама за широку публику, а у ве-

ганизовао је такође низ предавања и неколико прослава у малој и великој дворани Коларчевог народног универзитета.

Поред предавања на Коларчевом народном универзитету постоји редовна сликарска школа Младена Јосића која годинама ради са великим успехом. Од априла прошле године организован су разни занатски течајеви сарадњом Управе Универзитета и Министарства народне привре-

да. На пољу обнове нашег фолклора прва иницијатива потекла је од стране Коларчевог народног универзитета. Чим је нова управа уведена у дужност посветила је одмах највећу пажњу обнови народних традиција а нарочито обнови српског фолклора. У заједници са Уметничким позориштем организоване су прве фолклорне приредбе у фебруару прошле године. Трава приредба Велико прело на

Горе поменута позоришта приредила су у дворани Коларчеве задужбине укупно 120 претстава, од којих 80 домаћих, а 40 страних. Приказано је 35 домаћих комада према 13 страних. Скоро трећина домаћих комада биле су премијере, а то највише из сеоског живота (Први пут с оцем на јутрење од Л. Лазаревића, Деоба и Кумова клетва од Ј. Веселиновића, Бегунци од Пешића Петровића итд.). Од страних комада нарочито су успеле познате немачке драме Част и Завичај. Као што се види преовлађивају национални репертоар.

КОНЦЕРТИ И РЕВИЈЕ. — У дворани Коларчеве задужбине одржано је за годину и по дана 210 концерата и ревија. Највећи број којицерата био је високог уметничког ранга. Ту су били пре свега симфонијски концерти великог Радио оркестра, гостовање Берлинске Филхармоније, вечери оперских арија, извођених од наших најбољих оперских певача, солистички концерти признатих уметника. Концерти Музичке академије, Музичке школе, Академског оркестра итд. Организоване су специјалне врло успеле приредбе Вердијеве, Мочартове, Вагнерове, Брамсове музике, шпанских, француских композитора итд. Готово сви концерти били су са предавањима о музici. Био је и знатан број немачких концерата.

Међутим, и на програму којицерата преовлађивали су мотиви наше националне музике. Не само у свим фолклорним приредбама, већ и код знатнијег дела којицерата, нарочито вокалних, долазила је до израза српска народна песма, игра и музика. Концентрирали су наши популарни певачи и свирачи, из позоришта, са Радија, или из самога друштва — аматери. И ови концерти били су, иако широко популарни, на потребној висини. Било је такође 32 врло успеле балетске приредбе, у којима су учествовали прваци нашег балета Наташа Божковић, Милош Ристић и други. Извођен је и национални балет (Софкин сан, Јово Ружу кроз свиралу зове). Одржан је такође читав низ дејних ревија и ћачких посела. Све ове концертне приредбе праћене су нарочитим стручним представањима и тумачењима, тако да су имале и педагошко-васпитни значај. У погледу којицерата, и по разноврсности програма, и по интересовању публике, остварен су несравњено већи резултати него што је раније био случај. Сви друштвени редови налазили су у разноврсности којицерата оно што њима најбоље одговара. Тако су концерти постали најпосећеније приредбе у Београду и показивали су високо развијено осећање нашега народа за музику, песму и игру.

ПОДРУЖНИЦЕ КОЛАРЧЕВОГ НАРОДНОГ УНИВЕРЗИТЕТА. — Ова делатност Коларчевог народног универзитета постепено се преносила и на унутрашњост где су у неким већим местима основане и подружнице и то: у Ваљеву, Краљеву, Крагујевцу, Нишу, Обреновцу. Народни универзитет у Шапцу одржава везу са Коларчевим универзитетом. Активност подружница, с обзиром на прилике, била је доста велика. Одржавају се редовно национална предавања и приказују културни филмови, који се шаљу из београдске централе. Рад свих подружница креће се строго у националном духу и у оквиру обнове и преворода Србије и српскога народа. У програму је и постепено организовање подружница и у стајима центрима Србије.

Фолклорна група Коларчевог универзитета

Архив С. Н.

зи с тим било је 148 приредаба културних филмова увек са предавањима за ћаке и публику. Теме популарно-научних предавања су из свих научних области а предавачи су већином професори Универзитета и научници. Теме су из географије (О савременој Немачкој, о Јапану, о Јужној Америци, Африци, Чуду Дрине итд.), из филозофије (О Хегелу, о Шопенхауеру, Развитак филозофске мисли итд.), из медицине (Рентгеново откриће, Медицинска настава старог века, О бубрежним болестима, О заштити очију, Трбушни тифус, Маларија, Дифтерија као опасна народна морија итд.), из биологије (Како је постао слон, живот инсеката, Постанак органске матерije, Пчелиња душа, Отровне змије и њихови отрови итд.), из пољопривреде (Пољопривреда и хемија, Нова улога пчела у савременој пољопривреди, О зајснивању оранице итд.), затим предавања из историје, физике, хемије, права, хигијене и других научних области (на пр. Шта европска цивилизација дугује Византији, О витаминима, О пушњеју, Шта знамо о спавању, Атомизам у наше доба, Разлози за плаћање пореза, О Дантеу, Соја-пасуљ, Енергетика локомотиве, О узроцима скупоћи и мрежа за њено сужбијање, Прогресивна парализа са кривично-правног гледишта, Како је замешана васиона у току века, Распадање стена и стварање земљишта, Електричне мере итд.). Из овог кратког извода тема види се да су све научне области, нарочито с обзиром на њихову улогу у природном и практичном животу заступљене у предавањима. Данас се оваква предавања држе редовно три пута недељно и број слушалаца расте из дана у дан.

Поред ових популарно-научних, одржан је низ предавања о пољској привреди и повратарству, о конзервирању воћа и поврћа. Број посетилаца био је врло велики, нарочито из редова београдских домаћица и обраћивача башта. Одржано је такође 65 предавања за сељаке домаћине, гостије претседника владе. Предавања су била националног карактера. После предавања приказивани су филмови из пољопривредног живота.

Предавања и течајеви

У погледу националне обнове, практичног живота и општег образовања одржан је читав низ предавања за ћаке, за публику, као и специјална за сељаке, домаћице, занатлије итд. За ученике средњих школа одржано је 25 предавања са темама из наше народне прошlosti и уметности, као и велики број национално-пропагандних предавања. Предавања обухватају све гране наше народне прошlosti: О народном песништву, Развитак срп-

де, који се редовно обнављају. До сад су држани следећи течајеви: Корпарско-плетарски, грађевински, основни припремни, основни за цртање, армирано-бетонске конструкције, за инсталацију и канализацију водовода, за превођење мотора на домаће гориво, зидарско-тесачки и течај за мајсторске кандидате. Поред тога стално ради течај стендографије Комесаријата за избеглице. Одржано је такође неколико течајева за сељаке омладинце, који су отишли на пољопривредне студије и радове у Немачку.

У дваранама Коларчевог народног универзитета (великој и малој), одржан је низ повремених културних и националних конференција, прослава и манифестија. Прослава Св. Саве, Недеља православља, конференције просветне, привредне, Српске заједнице рада и друге).

Културни филмови

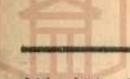
Као што смо горе навели, научно-културну акцију допуњавали су културни филмови који су приказивани за ћаке, за ширу публику и за сељаке. Било је свега 148 филмских приредаба са предавањима. Од ових 34 приредбе имале су поред филмова и концертни део национално-васпитног карактера. Од филмова највише су приказивани: Борба за опстанак у америчкој пустини, Живи свет Африке, Живот прашума на Борнеу, Индокини, Из живота на аустралијским островима, Кроз прашуме и прерије Африке, Од Бејрута до Пекинга, Сијам, У земљи Бушмана, У малашкој Чунгли, У Персији, Под тропским сунцем Јаве, Из природе и уметности Јапана, О бедска бара, Дивље воде Дрине, Живот на дну мора, Снага биљака, чулни живот биљака, Под микроскопом, Мистерије живота, Пливање, Гимнастика, Зимски спорт итд. Културни филмови приказивани су и у унутрашњости од стране Подружнице Коларчевог народног универзитета и у другим местима (у Нишу, Крагујевцу, Краљеву, Ваљеву, Јагодини, Ђуприји, Свилајнику, Парадини, Обреновцу, на Убу, у Сmederevskoj Паланци, у Заводу за власпитање омладине). Успех ових филмова и у Београду и у унутрашњости, био је изванредан.

селу издана је 27 фебруара 1942 године, затим Камишање. А одмах потом у циљу развијања и неговања фолклора организована је фолклорна група Коларчевог народног универзитета под управом госпође Маге Магазиновић. Чланови групе су скоро искључиво ученици и ученице београдских средњих школа. До сада је изведено преко 30 фолклорних приредаба које су израз чисте српске народне уметности у песми, игри и музики. Нарочито су успеле: Кошиба, Јелисавка — Обилића мајка, Моје село и Коштана, које су обухватиле сав сплет народних српских игара и песама. Ова група гостовала је у месецу марта о. г. у Шапцу где је са четири приредбе постигла незапамћен успех код ћака и грађанства. Национално-васпитни значај ових приредаба је огроман, нарочито с обзиром на одушевљени одзив публике свих редова. Због краја школске године за сада се фолклорне приредбе не дају, јер се ученици спремају за испите. Група ће потом наставити рад са већим еланом и новим програмом.

Уметнички програм Коларчевог народног универзитета

Иницијативом управе Задужбине и позоришне и концертне приредбе добиле су преимућствено национални карактер. Српски национални комади, српске песме, српске игре, српска музика били су заступљени у највећем броју приредаба не само Коларчевог народног универзитета већ и приватних организатора. Из следећег прегледа то се најбоље види.

ПОЗОРИШТЕ. — У дворани Коларчевог народног универзитета давали су претставе неколико позоришних група, стручних и аматерских и то: Уметничко позориште са своим академским студијом, Позориште Србозара, и од хумористичних: Сатирично (Бодљикава прасе) и Централна за хумор. Последња два имали су у сали Коларчеве задужбине свега 33 приредбе.

ПРОСВЕТНИ ПРОБЛЕМИ

Доносимо кратку садржину ја не била принципијелно и идеја о животу". Од наших схватања односа између индивидуе и друштва зависи и наша концепција државе. „Ако је текише у индивидуалној сфере има се индивидуалистичко схватање државе". Екстремни индивидуализам значи анарихију. У бившој Југославији била је државна партија, тј. апарат за стицање богатства оних људи који имају власт у својим рукама. Писац критикује индивидуалистичко гледиште и пледира за државу у којој би приватни и индивидуални интереси били подређени колективним, националним. — Захтева да се уз часове филозофије у 7 и 8 разреду даје и политичко образовање.

Др Дим. Најдановић: Основи културно-просветне проблематике Сваки народ има своју „културно просветну вољу", која се испољава у његовом систему школства. Помоћу школства народ хоће да буде свесно, умно и ефикасно вођен. Писац затим поставља Основне ставове просвете:

„Просвета мора органски да се припоји народном духу". — „Карактер наше културе мора одговарати карактеру нашег народа". — У том смислу наша школа мора се понародити". Наставно градиво мора одговарати народном духу. У истом смислу има да се преобрази омладина и наставнички кадар. Из школске грађе као и школског тела има да се отстрани све што је анти и интернационално. Исто тако има да се уклони материјализам, рационализам, либерализам и атеизам. — Радикална борба против комунизма. — Школа треба да васпитава ученика према народном духовном лицу. — Школа треба да даде и политичко васпитање. „Национална школа не може се замислити без једног политичког уџбеника". — Национално образовање и васпитање мора да обухвати и економски момент, да навикне ученике на мануелни, физички рад.

Др Р. В. Ђисаловић: Поезија Светислава Стефановића Чланак је написан поводом прославе 50-годишњице књижевног рада нашег познатог књижевника Свет. Стефановића. У првом делу своје расправе, писац је подвргао критичкој ревизији сва досадашња мишљења и судове о Стефановићевој поезији, а нарочито неправичан, тенденциозан и малициозан суд Јована Скерлића и његових епигона и сателита.

У другом делу своје расправе, др Ђисаловић даје исцрпну естетичку анализу Стефановићеве лирске, рефлексивне, филозофске и религиозне поезије, са дубоким улажењем у њене књижевне лепоте и уметничке вредности.

У трећем делу писац анализира и коментарише Стефановићеву родољубиву и социјалну поезију, и долази до занимљивог закључка да је он, у ствари, први започео обнову српске родољубиве поезије.

У четвртом и последњем делу, писац се осврће на мишљења савремених наших и страних критичара и на преводиоце Стефановићевих песама на страније језике, задржавајући се највише на превима Ота Хаузера, о којима је садашњи министар просвете, г. Велибор Јонић изрео повољан суд у Летопису Матице Српске (1912).

Никола Радојчић: Да ли је Стефан Првовенчани био у Хиландару?

Стефан Првовенчани дао је једну повељу манастиру Хиландару коју је с коментаром издао А. Соловјев 1925. г. Тумачећи једно место у тој повељи, А. Соловјев налази да је Стефан Првовенчани био у Хиландару, где се поклонио очеву гробу и видео са братом Савом. — Г. Радојчић налази да пажљиво читање текста, као и филолошко разлагanje г. Костића, не дозвољава тврђење да је Стефан био на Светој Гори и да се на Хиландару поклони очеву гробу.

Др Радиша Митровић: Филозофија и политички живот „О значају филозофије за политички живот каже Мусолини: „Не постоји идеја о држави ко-

али врло оптерећени великим дажбинама. Да би ове могле плаћати задужују се. Властела и манастири купују њихове земље. Ствара се сељачки пролетеријат. Сељаци без поседа иду на имања властеле и црквена имања. То су тзв. „парноци" или „меропси". Описује се задругарски живот ових сељака.

Драгутин Митриновић: Недостаци нашег уметничког прегалашта

Писац пледира за оснивање једног удружења једног круга љубитеља и поштовалаца уметности чија би се улога и рад састојали у чувању, снажењу и ширењу укуса и уметничког духа у свима гранама примењене и урбанистичке уметности. Досадашњи рад у овим областима, карактерише дилетантски и меркантилни дух. Није се водило ради чуна о битним естетским захтевима, а нарочито о складу између материје и концепције.

Др Коста Мијутиновић: Први просветитељ Карађорђеве Србије

У овој расправи, израђеној на основу нове и непознате архивске грађе и других изворних докумената, осветљени су новом светлошћу напори Карађорђеве Србије на просветном и национално-културном пољу.

Први просветитељ Србије тога времена, Доситеј Обрадовић, прво као надзорник свих школа у земљи, затим као оснивач Велике школе и Богословије у Београду, и најзад као први министар просвете, био је главни сарадник Карађорђа на национално-културном пољу.

Милош Павловић: Васпитање школских заједница

До доношења новог закона о средњим и сред. стручним школама, Мин. просвете издало је Правилник о дужностима сталних васпитача, који поред осталог имају да обавештавају школу о раду и владању ученика и ван школе. Поводом овог писаца говори о задатку наставника васпитача.

РОМАН ПАНАМСКОГ КАНАЛА

Christoph Erik Ganter: *Panama, Roman um einen Kanal, Rowohlt - Verlag, 406 Seiten, Preis gebunden 4,80 RM.*

Није ово прва књижевна обрада предмета који мора да мами перо многог књижевника. Јер историја Панамског канала везана је за највећи финансиски и корупциони скандал новије историје који је, више или мање у свим европским језицима радио израз „панамисте" за афораше великолепног стила.

Међутим, код ове књиге мора нарочито да нас привлачи име писца. Кад знамо како је Кристоф Ерик Гантер мајсторски успео у књижевној обради великог индиског устанка од 1857 и његове даље и ближе предисторије, морамо унапред очекивати све најлепше и од ове књиге.

Само прелиставање већ показује да вас то очекивање није преварило. Сасвим независно од чисто књижевној успеха, Гантер је овом књигом стекао и историјарских заслуга, пошто је изнео читав низ до сад необјављених документа о Панамском каналу и огромним скочидалу који су били везани гавији пројекти. Најзначајније одломке овог романа претставља трагедија Фернанда де Лесепса, затвореног творца Суецког канала, кога је један канал светске важности прославио за сва времена, док је други канал морално упропастио и њега и његовог

Постоје и слободни сељаци, сина.

Радио

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ
БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ
ОД ПОНЕДЕЉЕНИКА, 5 ЈУЛА ДО ПЕТКА, 9 ЈУЛА 1943

- 5.00—6.15 Другарски поздрави
- 6.15—7.00 Емисија за српске сељаке и вести на српском језику
- 7.00—7.10 Вести на немачком језику
- 7.10—9.00 „Добро јутро драги слушаоци!"
- 9.00—9.20 Вести
- 9.20—12.00 Пауза
- 12.00—13.00 Подневни концерт
- 13.00—13.10 Вести на српском језику
- 13.10—13.50 Подневна музика
- 13.50—14.00 Вести на немачком језику
- 14.00—14.50 Нешто за тебе
- 14.50—15.00 Извештај о водостању
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде с лаганим понављањем и кратке вести за војску
- 15.30—16.00 Пауза
- 16.00—18.20 Српске емисије
- 18.20—18.40 Час немачке народне групе
- 18.40—19.00 Музика за тебе
- 19.00—20.00 „Из савремених догађаја" на немачком језику и вести на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски
- 20.00—20.20 Вечење вести
- 21.40—22.00 Поздрави младог београдског стражара
- 22.00—22.15 Последње вести
- 00.00—02.00 Понајне мелодије

ВИДОВДАНСКА ЕМИСИЈА

ФИЛМСКИ КОНКУРС

Љубитељи филмске музике и филмски аматери могли су у уторак 29.0. м. лепо да „пресмишљају" своје филмско знање. Радио Београд, у жељи да што више популарише филм и филмску музику, приредио им је тог дана, у оквиру свог филмског часа, занимљив конкурс. Радио оркестар за игру, који води Фридрих Мајер, постављао им је питања а они сада треба да пошаљу своје одговоре.

За оне који су стални посетиоци биоскопских дворана, за оне који слушају филмске емисије Радио Београда, као и његову музику за игру „неће бити тешко да дају одговоре, па мању колико они били тешки.

Награде су следеће: једна карта за две особе у важности од годину дана за све биоскопе, неколико годишњих бесплатних карата за разне премијерне биоскопе и затим више бесплатних карата за премијеру великог, Уфиног филма у боји „Минхайзен".

Ишчекивање овог конкурса било је врло велико међу филмским филмима. Песме су рецитовали Дивна Радић и Милан Поповић уз пратњу нарочито одабране музике.

У присуству чланова Владе одржана је успела приредба Шарена среда Београдске радио станице намењена обвезницима радне службе у Бору. Најбољи наши оркестри и певачи, као и глумци београдских позоришта, учествовали су у извођењу програма. На

слици: извођачи на позорници биоскопа „Београд"

Снимак Државне пропаганде

СТАРИ НАКИТ

ДРАГО КАМЕЊЕ И СВО СРЕБРО

Купује и најбоље плаћа

„Србостил“

Краља Александра 17.

444 1—1

СТАРИ НАКИТ и драго камење

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БАКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије
443 1—1

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу. Оглашујем је за неважећу. — Косана Живковић, Томе Вучића 7. 418 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ и пријаву издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Овим је оглашујем за неважећу. — Персида Балабај. 419 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1979 издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. — Драгољуб Чолић. 420 2—3

ИЗГУБИЛА САМ полициску пријаву издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу. Овим је оглашујем за неважећу. Драгица Петровић. 421 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. — Ана Ђоковић. 422 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. — Милева Јубисављевић. 423 2—3

УКРАДЕНА ЛИЧНА КАРТА издата од Претстојништва градске полиције, Крагујевац бр. 14951/43 г., аусваје са фирмом Стефановић, лична карта од еснафа Крагујевац. Драгиша Станковић, поткивач, Кнез Михајлова ул. бр. 161, Крагујевац. 424 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — Симка Павловић. 425 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ и пријаву издате од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем њих за неважеће. — Петковић Јосиф. 426 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 556 издату од Среског начелства из Крагујевца изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — Благоје Ђорђевић. 427 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 431 издату од Среског начелства из Крагујевца, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — Драгиша Ђорђевић, Лужнице. 428 2—3

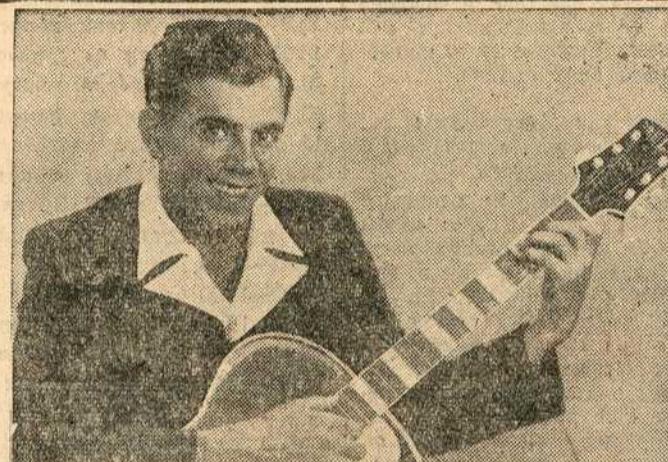
КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — Живадин Стојановић. 429 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ, пријаву и општинску пријаву издате од Претстојништва градске полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем њих за неважеће. — Стевана Ђорђевић. 430 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату на моје име од Претстојништва полиције у Крагујевцу оглашујем за неважећу. — Илија Мелентијевић, геометар. 431 2—3

МОЈА ЖЕНА Ружена Митровић из Њемеци Брод — Чешко-Моравска напустила ме 1936 године, никакве дугове које она учини нећу признати, водим бракоразводну парницу. — Драгољуб Митровић из Крагујевца. 432 2—3

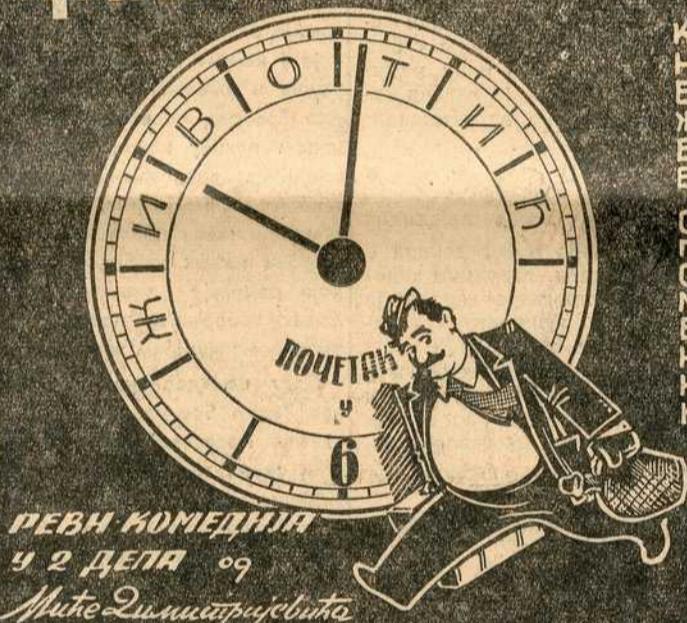
ИЗГУБЉЕНУ ПУШАЧКУ књижицу број 1665/1 оглашавам за неважећу. — Митић, Ниш — Пантелејска 17. 433 2—3

В. КОСАНОВИЋ - БЕЛИ
гостује у елитном ресторану
„Царице Јелене“

Душанова 26, телефон 27.543

ЦЕНТРАЛА за ХУМОР

РЕВН КОМЕДИЈА
У 2 ДЕЛА од
Михајло Ђимић Јакшић

КНЕЖЕВ СПОМЕННИК

446 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

5 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Бирчанинова 10 Дин. 6,000.000.—
- 2) Плац са зградом Станоја Главаша 1а Дин. 3,000.000.—
- 3) Плац са зградама Јеврејска 10 Дин. 500.000.—
- 4) Плац са зградом Краљевића Томислава 73 Дин. 1,000.000.—

8 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Новопазарска 44 Дин. 2,000.000.—
- 2) Плац са зградама Јеврејска 16 Дин. 2,700.000.—
- 3) Плац са зградом Маршала Пилсудског 26 Дин. 2,500.000.—
- 4) Плац са зградама Страхињића Бана 25 Дин. 2,100.000.—
- 5) Плац са зградама Страхињића Бана 29 Дин. 4,500.000.—

10 ЈУЛА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Господар Јованова 47 Дин. 1,800.000.—
- 2) Плац са зградама Господар Јованова 46 Дин. 950.000.—
- 3) Плац са зградама Страхињића Бана 31 Дин. 2,700.000.—
- 4) Плац са зградом Господар Јованова 16 Дин. 6,700.000.—
- 5) Плац са зградама Страхињића Бана 26 Дин. 6,300.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска 33/II од 9—12 часова где се могу добити и сва даља обавештења.

447 1—1

Пажња! ПРОДАВЦИМА ЗЛАТНОГ НАКИТА Пажња!

не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирмама „ВРАЧАР“ која ће Вам платити одмах по највишој дневној ценама, или ће Вам бесплатно и стручно проценити „ВРАЧАР“, Београд, Палилулска улица број 6. — Телефон 28-706. — Дорћолска пијаца.

448 1—1

Државна Хипотекарна банка

— ГЛАВНИ ФИЛИЈАЛ У НИШУ —

изложиће јавној продаји на дан 9 јула 1943 год. следећа имања постојећа у Нишу:

- 1) имање Кеј 29 децембар бр. 18-20
- 2) имање Горица-виноград
- 3) имање Давидова ул. бр. 4

Дин. 180.000.—

Дин. 113.000.—

Дин. 85.000.—

Продаја ће се обавити у згради главног баничног филијала у Нишу од 10—12 ч. где се могу добити сва даља обавештења.

449 1—1

ПОСЕТИТЕ СТОВАРИШТЕ МОДЕРНОГ НАМЕШТАЈА

Ђорђа Барјактаревића

БЕОГРАД — КР. АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину.

450 1—4

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји на дан 6 јула 1943 год. следећа имања у Београду са почетном лицитационом ценом:

- 1) Краљице Наталије бр. 23 а
- 2) Принца Евгенија бр. 27
- 3) угао Банатске и Аврамове бр. 12
- 4) Принца Евгенија бр. 25
- 5) Влајковићева бр. 27
- 6) Високог Стевана бр. 26

Дин. 5,800.000.—

Дин. 400.000.—

Дин. 220.000.—

Дин. 450.000.—

Дин. 2,075.000.—

Дин. 720.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска бр. 33 други спрат, од 10—12 часова, где се могу добити сва даља обавештења.

451 1—1

Elektrol

НАЈПОУЗДАНИЈЕ

Сретство за конзервисање јаја

одржава јаја свежа годину дана

ЈЕДАН ПАКЕТ ДОВОЉАН

ЗА 120 ЈАЈА

Главно заступништво и лагер:

Дипл. инж.

МИХАИЛО С. БЕСАРАБИЋ

БЕОГРАД

Вука Карапића 7. Телефон 28-226.

452 1—3

Егзекутивна опомена

Окружни уред за осигурање радника у Београду у смислу § 24 Закона о осигурању радника и чл. 29 Уредбе о осигурању, принудној наплати и чл. 29 Уредбе о осигурању, принудној наплати и ненаплативости пореза (Службене новине од 29. децембра 1938 год. бр. 304) позива све послодавце као дужнике да приносе за месец април и мај 1943, које нису уплатили у законом року доспетка, исплате овом уреду у непрекидном року од 8 дана.

Исто тако позивају се и они послодавци, који раније приносе доспеле пре приноса за месец април 1943 год. ни до данас нису платили, да и они уплате своје дугове у року од 8 дана.

У колико се послодавци не одазову овом позиву и не уплате своје дугове уреду, уред ће као овршна власт у смислу постојећих законских прописа повести егзекутивни поступак по својим органима и извршити наплату дуга присилним путем по Уредби о осигурању, принудној наплати и ненаплативости пореза.

Осмодневни рок за плаћање дуга треба рачунати од дана објаве ове егзекутивне опомене у новинама.

(Из канцеларије Окружног уреда за осигурање радника у Београду 18. Јуна 1943 год. бр. 16852/43).